

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nea Niemi

Maatila-avusteisen Green Care -toiminnan tunnettuus ja käyttö Etelä-Pohjanmaalla

Opinnäytetyö
Syksy 2021
SeAMK Ruoka
Agrologi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Ruoka

Tutkinto-ohjelma: Agrologi (AMK)

Tekijä: Niemi Nea

Työn nimi: Maatila-avusteisen Green Care -toiminnan tunnettuus ja käyttö Etelä-Pohjanmaalla

Ohjaajat: Huhtaluhta Soila ja Katila Anu

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 57

Liitteiden lukumäärä: 2

Luontoympäristöillä on positiivinen vaikutus ihmisten hyvinvointiin, mikä on tiedetty kauan. Green Care on ammatillista, tavoitteellista toimintaa, jossa ihmisten terveyttä ja hyvinvointia pyritään parantamaan tai ylläpitämään luontoavusteisten menetelmien avulla. Maatilaympäristön hyödyntäminen Green Care -palveluiden tuottamisessa on Suomessa vielä vähäistä. Etelä-Pohjanmaalla maatalous ja yrittäjyys ovat merkittävässä asemassa. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja terveysalan toimijoiden tietotasoa Green Caresta ja Green Care maatila-avusteisuudesta sekä kiinnostusta näiden käyttöön työssä. Tutkimus toteutettiin toimeksiantona Green Care -hoivahankkeelle, jota toteuttavat ProAgria Etelä-Pohjanmaa ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa maatila-avusteisuuden tunnettuuden lisäämiseksi.

Tutkimus toteutettiin Webropol-kyselynä. Tutkimuksen kohdejoukkona oli Etelä-Pohjanmaan sote-alan hoito- ja kuntoutusyksiköiden henkilöstöä. Vastaukset analysoitiin sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä hyödyntäen.

Tulosten mukaan tietotaso Green Caresta yleisesti oli hieman korkeampi kuin Green Care maatila-avusteisuudesta. Green Care oli terminä tuttu suurelle osalle vastaajista ja Green Care -menetelmiä oli käytössä vastaajien työpaikoilla. Green Care maatila-avusteisuus oli vieraampaa eikä sitä käytetty kuin muutamilla työpaikoilla. Tiedon laatu vaihteli paljon vastaajien välillä. Green Care -menetelmien hyödyntämisestä työssään olivat kiinnostuneet kaikki vastaajat. Maatila-avusteisten menetelmien hyödyntäminen kiinnosti 78 % vastaajista. Tulosten mukaan maatila-avusteisuuden koettiin sopivan erilaisille asiakasryhmille, suurin osa uskoi sen voivan hyödyttää omia asiakkaita ja sen kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla miellettiin tärkeäksi.

Tutkimus osoittaa, että Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuus ja käyttö on Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoiden keskuudessa vähäistä. Vastaajien iällä, ammatilla, työtehtävällä tai työpaikalla ei ollut merkitystä tunnettuuden kannalta. Aiheen tunnettuutta voidaan lisätä eri toimenpiteillä, kuten oppaiden koostamisella ja jakamisella, webinaareilla tai tutustumiskäyntien järjestämisellä maataloille.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree program: Agriculture and Rural Enterprises

Author: Niemi Nea

Title of thesis: Recognition and Use of Care Farming in South Ostrobothnia

Supervisors: Huhtaluhta Soila and Katila Anu

Year: 2021

Number of pages: 57

Number of appendices: 2

It has been known for a long time, that natural environment has a positive impact on human well-being. Green Care is a professional, goal-oriented activity that aims for improving or maintaining people's health and well-being with nature-assisted methods. In Finland, the use of the farm environment to produce Green Care services is minimal. In South Ostrobothnia agriculture and entrepreneurship have a markable role. The purpose of this study was to find out the knowledge level about Green Care and Care farming among people who work in health care and social services in South Ostrobothnia. The purpose was also to find out their interest in using those methods at work. The study was carried out as a mandate for the Green Care - care project led by ProAgria Etelä-Pohjanmaa and Eskoo social services municipal corporation. The aim of the study was to produce information to increase awareness of Care farming.

The study was conducted with Webropol survey. The survey was sent to employees of health care and social services who worked at care and rehabilitation units in South Ostrobothnia. The answers were analyzed with quantitative and qualitative methods.

According to the results of the study, the knowledge level about Green Care in general was a little higher than about Care farming. The concept of Green Care was familiar to the majority of respondents and Green Care methods were used at their work places. Care farming was more unfamiliar and was used only in few work units. The quality of knowledge varied between the respondents. All respondents were interested in utilizing Green Care methods at work. 78 per cent of them were interested in utilizing Care farms. According to the results, the respondents found Care farming suitable for different client groups and most of them thought it could be useful for the clients. To develop Care farming in South Ostrobothnia was also found important.

The study shows that Care farming is neither well known nor used among employees of health care and social services in South Ostrobothnia. Age, profession, occupational status or work unit did not affect on the knowledge level. Awareness of Care farming can be increased through different actions, for example compiling and distributing information leaflets or arranging webinars or visits to farms.

Keywords: Green Care, Care farming, knowledge level, Health care and social services, South Ostrobothnia

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	6
1 JOHDANTO	8
2 GREEN CARE.....	10
2.1 LuontoHoiva ja LuontoVoima	11
2.2 Green Care sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden kuntoutuksessa	11
2.3 Green Care -palveluiden tuottamista ohjaavat lait, säädökset ja suositukset	12
2.4 Green Care Etelä-Pohjanmaalla.....	12
3 GREEN CARE MAATILA-AVUSTEISUUS	15
3.1 Maatila kuntoutusympäristönä.....	15
3.2 Green Care maatila-avusteisuus Euroopassa ja Suomessa	16
4 MAATALOUSSEKTORI JA -YRITTÄJYYS ETELÄ-POHJANMAALLA	19
4.1 Maatalouden rakennekehitys.....	20
4.2 Green Care maatila-avusteisuus mahdollisuutena maatalousyrityksen yrittäjätoiminnan kehittämisessä	21
4.3 Maatila-avusteisuus maatalousyrittäjän näkökulmasta	22
5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	24
5.1 Tutkimuksen taustaa ja toimeksiantaja	24
5.2 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelmat.....	24
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
6.1 Tutkimuksen kohdejoukko	26
6.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu	26
6.3 Aineiston analysointi.....	29
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	30
7.1 Vastaajien taustatiedot	30

7.2	Vastaajien tietotaso Green Caresta	32
7.3	Green Care -palveluiden käyttö	34
7.4	Vastaajien tietotaso Green Care maatila-avusteisuudesta	37
7.5	Green Care maatila-avusteisuuden sopivuus ja hyödyllisyys eri asiakasryhmille.....	39
7.6	Kiinnostus Green Care -menetelmien käyttöön asiakastyössä	40
7.7	Vastaajien kaipaama lisätieto aiheesta.....	42
7.8	Green Care maatila-avusteisuuden kehittämisen tärkeys ja kiinnostus kumppanuusmallia kohtaan.....	43
7.9	Yhteenveto	44
8	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	46
8.1	Green Caren ja Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuus	46
8.2	Tulosten hyödynnettävyys	49
8.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	50
8.4	Tutkimuksen eettisyys	51
	LÄHTEET	53
	LIITTEET	57

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Green Care -toimintaa ohjaavat peruselementit ja ehdot.....	10
Kuvio 2. LuontoHoiva ja LuontoVoima.....	11
Kuvio 3. Hoivamaatilatoiminnan hyötyjä neljästä suunnasta.....	18
Kuvio 4. Maatalous- ja puutarhayrityksissä työskennelleiden henkilöiden lukumäärä Etelä-Pohjanmaalla vuosina 2013 ja 2016.	20
Kuvio 5. Kyselyn vastaajien jakautuminen palvelualoittain.	30
Kuvio 6. Vastaajien ammatit/työtehtävät annettujen vastausten mukaan.	31
Kuvio 7. Vastaajien osuus seutukunnittain.....	31
Kuvio 8. Sisällönanalyysin tulokset Green Care -toiminnasta vastaajille mieleen tulevista ajatuksista.....	33
Kuvio 9. Käytössä olevat Green Care -menetelmät vastaajien työpaikoilla.	34
Kuvio 10. Yleisimmät käytössä olevat Green Care -menetelmät vastaajien työpaikoilla.	36
Kuvio 11. Green Care -palveluiden käyttö vastaajien työpaikoilla palvelualoittain.	37
Kuvio 12. Sisällönanalyysin tulokset vastaajien näkemyksistä Green Care maatalo-avusteisuudesta.....	39
Kuvio 13. Vastaajien näkemykset Green Care maatalo-avusteisuuden soveltuvuudesta eri asiakasryhmille.	40
Kuvio 14. Green Care maatalo-avusteisuuden osa-alueita, joita vastaajat olisivat kiinnostuneita kokeilemaan.....	42
Kuvio 15. Vastaajien kaipaama lisätieto aiheesta, jotta he lähtisivät kokeilemaan A) Green Care -toimintaa ja B) Green Care maatalo-avusteisuutta.....	43

Taulukko 1. Tutkimusongelmiin vastaavat kysymykset kyselyssä.	28
--	----

1 JOHDANTO

Luontoympäristöjen positiivisesta vaikutuksesta ihmisten hyvinvointiin on tiedetty kauan. Tänä päivänäkin luonto ja eläimet ovat vahvasti läsnä suomalaisten elämässä. Vapaa-ajan lisäksi luontoa ja sen hyvinvointivaikutuksia voidaan hyödyntää tavoitteellisesti sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalla erilaisten asiakasryhmien kanssa toimittaessa. (Salovuori 2020, 2–3, 10.)

Green Care tarkoittaa ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin parantamista tai ylläpitoa luonto- ja eläinavusteisten menetelmien avulla. Keskeisiä elementtejä Green Care -toiminnassa ovat luonnon lisäksi yhteisöllisyys ja toiminnallisuus. (Vehmasto 2014, 12–13.)

Green Care -toiminnan kehittyminen ja sen aseman vahvistuminen muun muassa osana Suomalaista sosiaali- ja terveysalan (myöhemmin sote) palveluntarjontaa näkyy esimerkiksi Green Careen liittyvän koulutustarjonnan lisääntymisenä sekä erilaisina hankkeina, joilla on vuosien varrella pyritty kehittämään Green Care -menetelmiä.

Etelä-Pohjanmaalla maaseutu ja maatalous ovat vahvasti edustettuina. Maatalouden rakennemuutos ja siitä aiheutuvat haasteet ohjaavat maatalousyrittäjiä miettimään uusia vaihtoehtoja tilansa toiminnan kehittämiseksi. Etelä-Pohjanmaalla ei ole aiemmin tehty selvitystä Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuudesta sosiaali- ja terveysalan toimijoiden keskuudessa. Tämä opinnäytetyö on toteutettu toimeksiantona ProAgria Etelä-Pohjanmaan ja Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän toteuttamalle Green Care -hoivahankkeelle. Hankkeen tavoitteina on muun muassa luoda maaseudulle uusia elinkeinomahdollisuuksia ja kehittää yhteistyömalleja maatalousyrittäjien ja sote-palveluiden tuottajien välille.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Green Care -käsitteen ja Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuutta Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoiden keskuudessa. Tavoitteena oli saada tietoa siitä, miten paljon aiheesta tiedetään, kuinka laajasti maatila-avusteisuus ja muut Green Care -menetelmät ovat käytössä eri sote-alan asiakasryhmien kuntoutuksessa ja kuinka paljon kiinnostusta Green Care maatila-avusteisuutta ja sen käyttöä kohtaan olisi hoito- ja kuntoutustyötä tekevien keskuudessa. Lisäksi kartoitettiin, mistä vastaajat kaipaaisivat lisätietoa lähteäkseen kokeilemaan Green Care -menetelmien käyttöä työssään. Sähköisenä Webropol -kyselynä toteutetun tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa,

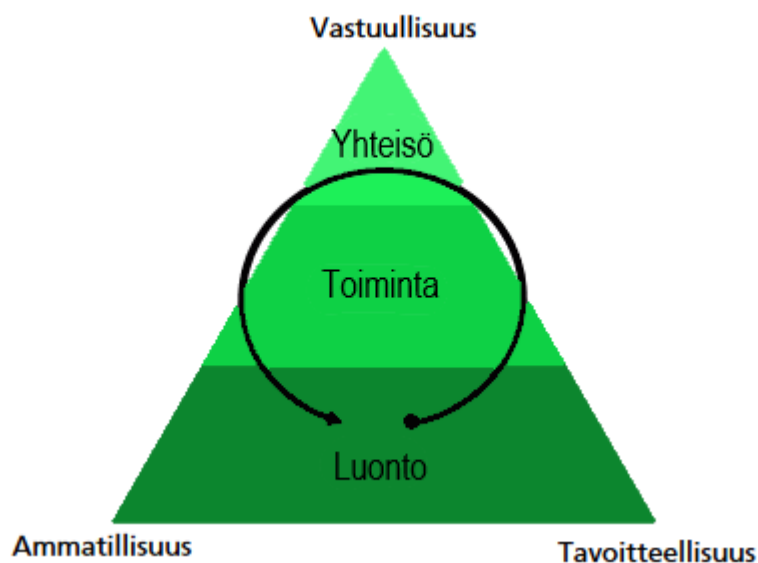
jota voidaan hyödyntää Etelä-Pohjanmaan alueen maatalousyritysten ja sote-alan toimijoiden yhteistyön kehittämiseksi.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu työn keskeisten käsitteiden määrittelystä ja aihealueiden tarkemmasta kuvailusta. Työn keskeisiä käsitteitä ovat Green Care ja Green Care maatila-avusteisuus. Näiden määrittelyyn sisältyy LuontoHoiva ja LuontoVoima käsitteiden määrittely. Lisäksi teoriaosuudessa kuvaillaan Green Care -palveluita yleisesti, niiden käyttöä sote-alan eri asiakasryhmien kuntoutuksessa sekä Green Care maatila-avusteisuuden asemaa Suomessa ja Euroopassa. Lisäksi käydään läpi maatalouden merkitystä Etelä-Pohjanmaalle ja mahdollisuuksia maatalousyritysten toiminnan kehittämiseksi Green Care maatila-avusteisuuden avulla.

2 GREEN CARE

Green Care on aktiivista, tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään parantamaan tai ylläpitämään ihmisten terveyttä ja hyvinvointia luontoavusteisilla menetelmillä. Tunnettuja esimerkkejä tällaisista menetelmistä ovat sosiaalipedagoginen hevostoiminta, ratsastusterapia ja puutarhaterapia. Green Care on terminä nuori ja Suomessa se otettiin käyttöön vuonna 2008. Vuonna 2010 toimintaa koordinoimaan perustettiin Green Care Finland Ry. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveennummi 2011, 320–321.)

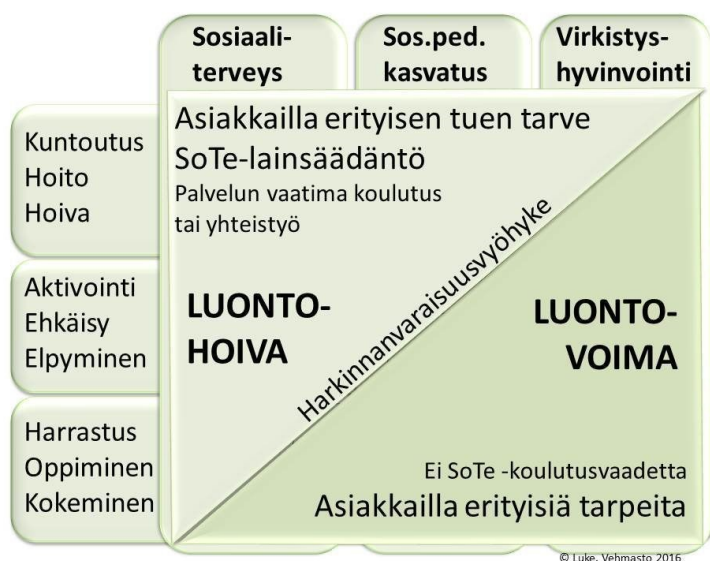
Green Care voi olla ennaltaehkäisevää tai kuntouttavaa toimintaa, jonka hyvinvointivaikutukset syntyvät luontoympäristöstä itsestään, toiminnallisuudesta sekä yhteisöllisyydestä (Vehmasto 2014, 12). Nämä Green Caren peruselementit on kuvattu kuviossa 1 yhdessä Green Care -toiminnan ehtojen kanssa. Green Care -palveluita ohjaa aina edellä mainittujen elementtien lisäksi ammatillisuus ja vastuullisuus. Tarjottava palvelu ja asiakasryhmän tarpeet määrittelevät ammatillisuuden vaatimukset. Toimintaa suunniteltaessa huomioidaan asiakasryhmä ja se, mitä toiminnalla tavoitellaan kyseisten asiakkaiden kohdalla. Green Care -palvelun tarjoaja tiedostaa aina, miksi tiettyä luontolähtöistä toimintaa käytetään ja millaisia hyvinvointivaikutuksia sillä on asiakkaisiin. Green Care -palveluissa vastuullisuus tarkoittaa esimerkiksi kunnioitusta luontoa ja eläimiä kohtaan, ympäristö- ja asiakasvastuuta sekä jokamiehen oikeuksien huomioimista. Palvelun tulee olla myös laadukasta ja turvallista. (Yhdistyksen eettiset ohjeet, [viitattu 2.4.2021].)

Kuvio 1. Green Care -toimintaa ohjaavat peruselementit ja ehdot (Soini ym. 2011, 324).

2.1 LuontoHoiva ja LuontoVoima

Suomessa Green Care -termi jaetaan LuontoHoiva- ja LuontoVoima-käsitteisiin. LuontoHoiva on tarkemmin säädeltyä, palvelun tarjoajalta vaaditaan sosiaali-, terveys- tai kasvatusalan koulutus ja toiminta on vahvasti kuntoutuspainotteista (Kuvio 2). LuontoVoimalla tarkoitetaan ennaltaehkäiseviä, terveyttä ja hyvinvointia tukevia palveluita, joiden tarjoajalta ei vaadita sote-alan koulutusta. Tällaisia palveluita ovat erilaiset tavoitteelliset virkistys- ja hyvinvointipalvelut, joissa luonto on vahvasti läsnä. LuontoVoimalla voidaan tukea esimerkiksi työhyvinvointia ja järjestää lapsiryhmille oppimiskokemuksia. (Luontohoiva ja luontovoima, [viitattu 15.3.2021].)

Kuvio 2. LuontoHoiva ja LuontoVoima (Luontohoiva ja luontovoima, [viitattu 15.3.2021]).

2.2 Green Care sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden kuntoutuksessa

Erilaisia Green Care -menetelmiä voidaan käyttää sosiaali- ja terveysalalla monien eri asiakasryhmien kuntoutuksessa ja hyvinvoinnin tukemisessa. Asiakkaille tarjottavat LuontoHoiva-palvelut ovat sosiaali- ja terveysalan koulutuksen käyneen henkilön tuottamia tai ne tuotetaan yhteistyössä koulutuksen käyneen henkilön kanssa. LuontoHoiva-palvelut soveltuvat niin fyysiseen, sosiaaliseen, psyykkiseen kuin ammatilliseenkin kuntoutukseen. Palveluiden tavoitteena on vahvistaa asiakkaan terveyttä, toimintakykyä, osallisuutta tai arjenhallintaa. (Vehmasto 2018, 5–6.)

Tekijät, joista luonnon hyvinvointivaikutukset koostuvat, ovat hyvin moninaisia, minkä johdosta Green Care -menetelmät soveltuvatkin käytettäväksi erilaisten asiakasryhmien kanssa. Green Care -menetelmäoppaassa Kahilaniemi ja Löf (2018, 9) kuvailevat hyvinvointivaikutusten

taustalla vaikuttaviksi tekijöiksi esteettisyyden, aistikokemukset, luonnon elementit, toiminnallisuuden, mahdollisuuden sosiaalisen kanssakäymisen säätelyyn sekä tilan ja siihen liittyvät kokemukset.

Green Care -menetelmien käyttöön kuntoutuksessa on olemassa eri vaihtoehtoja. Toimintaa voidaan tarjota tietyssä paikassa, jonne asiakas saapuu sovittuna ajankohtana. Muun muassa maatilapäivätoiminta tai retki puutarhakohteeseen ovat esimerkkejä muualla kuin asiakkaan luona järjestetystä toiminnasta. Toisena vaihtoehtona hoito- tai kuntoutusyksiköllä voi olla omassa pihapiirissään esimerkiksi oma puutarha, jota voidaan hyödyntää asiakkaiden kuntoutuksessa. Edellä mainittujen lisäksi vaihtoehtona voi olla myös ulkopuolisten palveluntarjoajien vierailut hoito- ja kuntoutusyksiköissä, kuten kaverikoirat ja muut vierailuilla käytettävät eläimet. (Salovuori 2020, 17–18, 29, 45, 56.)

2.3 Green Care -palveluiden tuottamista ohjaavat lait, säädökset ja suositukset

Green Care -toimintaa ohjaamaan ei ole säädetty omaa lakia. Green Care -palveluiden tuottamista ohjaavat monet eri lait ja säädökset sen mukaan, kuka tai mikä taho palveluita tuottaa. Lakisääteisten, julkisen sektorin järjestämisvastuulla olevien LuontoHoiva-palveluiden tuottajalta vaaditaan sosiaali-, terveys- tai kasvatustalouden koulutus. Koulutusvaatimuksen lisäksi se, miten palvelu on määritelty ja mille asiaksaryhmälle se on suunnattu, vaikuttaa sitä ohjaavaan lainsäädäntöön. (Lipponen 2019.)

LuontoHoiva-palveluiden tuottamista ohjaa sosiaali- ja terveysalan lainsäädäntö. LuontoVoima-palveluiden, eli erilaisten luontoperustaisten harrastus-, hyvinvointi- ja kasvatustalouden palveluiden tuottajat noudattavat kukin oman alansa säädöksiä ja suosituksia. (Vehmasto 2018, 6.)

2.4 Green Care Etelä-Pohjanmaalla

Green Care -palveluita on pyritty kehittämään aktiivisesti Etelä-Pohjanmaalla jo usean vuoden ajan. Esimerkkinä tästä Manner-Suomen maaseutuohjelma 2007 – 2013 rahoitti Green Care -toiminnasta terveyttä, hyvinvointia ja kasvua Etelä-Pohjanmaalle -hanketta, jonka pohjalta on luotu Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015 – 2020. (Aalto, Matilainen & Suomela 2014.)

Vuonna 2014 valmistuneen strategian tavoitteina oli nostaa esille alueellisesti tärkeitä kehittämiskohteita Green Care -toimintaan liittyen sekä huomioida alueen erityispiirteet ja mahdollisuudet. Myös eri toimijoiden näkemysten ja yhteistyömahdollisuuksien kartoittaminen palvelujen kehittämistä silmällä pitäen nähtiin tärkeäksi. Strategian päivitys tehtiin osana Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hanketta vuosina 2016 – 2018. Green Care -toiminnan kehittämisen painopistealueita olivat alkuperäisessä strategiassa Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen, osaamisen vahvistaminen, toimintakonseptien kehittäminen sekä maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen toiminnassa. Näiden toteutumista tarkasteltiin strategian päivityksessä. Siinä todettiin, että Green Care -toiminnan näkyvyys oli parantunut ja yritykset tunnistivat termin paremmin. Myös koulutustarjonta alueella on lisääntynyt strategian julkaisemisen jälkeen. Erilaisia kokeiluja, teemapäiviä ja muita lyhytkestoisia toimintoja on toteutettu eri tahojen yhteistyönä ja alueen vahvuutena olevaa maaseutu ympäristöä hyödyntäen. Kuitenkin edelleen kaivataan lisää verkostoitumista ja jatkuvampaa yhteistyötä eri sektoreiden välillä Green Care -palveluiden ja yritystoiminnan kehittämiseksi. (Matilainen, Aalto, Jyllilä, Haanpää, Matikainen & Aho 2018, 9–18.)

Tuoreita eväitä Etelä-Pohjanmaalle – Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa (2018) tulevaisuuden haasteina on mainittu muun muassa väestön ikääntyminen ja palveluntarpeen lisääntyminen sekä ihmisten hyvinvoinnin ja maakunnan elinvoimaisuuden turvaaminen. Green Care -toimintaa kehittämällä voidaan tarjota mahdollisuuksia vastata näihin haasteisiin. Maakuntaohjelman tavoitteina on mainittu monipuolisen yrityskentän turvaaminen ja maataloustuotannon toimintaedellytysten vahvistaminen. Tavoitteet tukevat ajatusta Green Care maatila-avusteisten palveluiden kehittämisestä ja tuottamisesta Etelä-Pohjanmaan alueella.

Etelä-Pohjanmaan Green Care -tarjonta painottuu tällä hetkellä lapsille ja nuorille sekä erityisryhmille suunnattuihin palveluihin. Erilaisia LuontoVoima-palveluita on myös tarjolla esimerkiksi työhyvinvointiin tai yleiseen hyvinvointiin keskittyen. Green Care Finland ry:n verkkosivuilla on julkaistu esittelyitä palveluntuottajista, jotka ovat yhdistyksen jäseniä. Etelä-Pohjanmaalta on esitelty 11 palveluntuottajaa, joista useat tarjoavat hevosavusteisia palveluita. Maatila ympäristö on monella palveluntuottajalla toimintaympäristönä, mutta varsinaisia maatila-avusteisia palveluita tarjoaa vain kaksi yritystä. Kaksi toimijaa tarjoaa Green Care -hoivapalveluita kunnille ja sairaanhoitopiirille, jolloin asiakkaat tulevat palveluiden piiriin lähetteellä. (Palvelut, [viitattu 20.9.2021].) Lisäksi Etelä-Pohjanmaalla on muun muassa

kaverikoira-toimintaa ja muitakin eläinavusteisia palveluita tarjoavia yrittäjiä. Tällä hetkellä maakunnassa on meneillään myös Green Care -hoivahanke, jonka tavoitteena on kehittää kumppanuusmallia maaseutuyrittäjien ja sote-palveluiden tuottajien yhteistyön lisäämiseksi ja sitä kautta mahdollistaa Green Care -hoivapalveluiden tarjonnan lisääntyminen alueella (Green Care -hoiva, [viitattu 30.9.2021]).

3 GREEN CARE MAATILA-AVUSTEISUUS

Maatilaympäristön merkitys ihmisen hyvinvoinnille on tiedostettu Suomessa jo 1900-luvun alussa. Sen käyttö Green Care -palveluissa on kuitenkin ollut meillä melko vähäistä, mutta esimerkiksi Hollannissa maatilaympäristöä on käytetty hyvin monien eri asiakasryhmien kuntoutuksessa lapsista vanhuksiin ja fyysisesti tai psyykkisesti sairaista pitkäaikaistyöttömiin. (Salovuori 2020, 10–11.)

3.1 Maatila kuntoutusympäristönä

Maatilat ovat monipuolisia kuntoutusympäristöjä tarjoten mahdollisuuden muun muassa puutarhatöihin, eläinten hoitoon ja rakennus- ja korjaustöihin. Maatiloilla on mahdollista järjestää myös esimerkiksi erilaisia toiminnallisia hetkiä kuten perunannostoa, heinätöitä ja leivänleivontaa. Toiminnallisuuden lisäksi vuodenaikojen mukaan muuttuva maatilaympäristö tarjoaa hyvät puitteet opetukselle ja elämyksille. (Salovuori 2020, 56.)

Maatilalla ei tarvitse erikseen keksiä toimintoja maatila-avusteista toimintaa varten, sillä maatila-avusteista toimintaa toteutettaessa keskeisessä roolissa on tavallinen maatilankäytön arki ja sen päivittäiset työt. Green Care maatila-avusteisia palveluita voidaan järjestää maatiloilla kokoon tai tuotantosuuntaan katsomatta. Tärkeää on, että maatalousyrittäjä on itse kiinnostunut toiminnasta. (Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta, 6, [viitattu 22.9.2021].)

Maatilaympäristön vaikutusta ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin on tutkittu verrattain vähemmän kuin yleisimpiä käytössä olevia Green Care -menetelmiä (Soini ym. 2011). Kansainvälistä tutkimustietoa on kuitenkin saatavilla ja esimerkiksi Euroopassa julkaistuissa tutkimuksissa on todettu hoivamaatilatehtävien hyödyttävän monella tavalla erilaisia asiakasryhmiä. Tutkimukset tukevat ajatusta siitä, että Suomessakin maatila-avusteisuutta voitaisiin hyödyntää laajemmin erilaisten asiakasryhmien kuntoutuksessa ja toimintakyvyn ylläpidossa.

Hollannissa hoivamaatiloilla tapahtuvaa päivätoimintaa on käytetty eri asiakasryhmien hoidon ja kuntoutuksen tukena jo vuosituhatien alusta. Päivätoiminnan vaikutuksia on tutkittu muun muassa dementiaa sairastavien ihmisten kohdalla. Tutkimuksen pohjalta on todettu, että maatilaympäristö aktivoi dementiaa sairastavia ihmisiä osallistumaan erilaisiin toimintoihin,

kuten pihan lakaisuun, munien keräämiseen sekä eläinten katseluun ja ruokintaan. Hoivamaatiloilla päivätoimintaan osallistuvien, dementiaa sairastavien ihmisten, on esitetty olevan fyysisesti aktiivisempia, ulkoilevan enemmän ja omaavan paremman ruokahalun verrattuna tavanomaiseen päivätoimintaan osallistuneisiin, minkä johdosta näiden ihmisten yleistilan heikentyminen saattaa hidastua. (Novak, Molema, Baan, Oosting, Vaandrager, Hop & De Brui 2015.)

Erilaisista ongelmista kärsivien aikuisten hoivamaatilatoiminnasta saamia hyötyjä on puolestaan tutkittu Englannissa. Leck, Upton ja Evans (2015) selvittivät tutkimuksessaan hoivamaatilatoimintaan osallistuneiden aikuisten kokemia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia erilaisilla asiakasryhmillä. Tutkimukseen osallistui aikuisia, joilla oli oppimishäiriöitä, riippuvuuksia tai mielenterveyshäiriöitä sekä nuoria, joilla oli koulunkäyntivaikeuksia. Tutkijoiden mukaan maatilatoimintaan osallistuminen lisäsi positiivisia tuntemuksia ja tyytyväisyyttä, asiakkaat kokivat itsensä hyödyllisiksi ja työnteon mielekkääksi. Uusien taitojen oppimista ja toiminnan mukanaan tuomia rutiineita arvostettiin. Maatilaympäristö koettiin rauhoittavaksi ja yhteisöllisyys merkittäväksi. Tutkimuksessa todettiin maatilatoimintaan osallistumisen kohentavan mielialaa, tasapainoittavan tunnetiloja ja vähentävän ahdistusta. Leck ym. (2015) toteavat myös, että psyykkisten terveyshyötyjen lisäksi maatilatoiminta parantaa fyysistä hyvinvointia muun muassa kohottamalla kuntoa ja parantamalla unta.

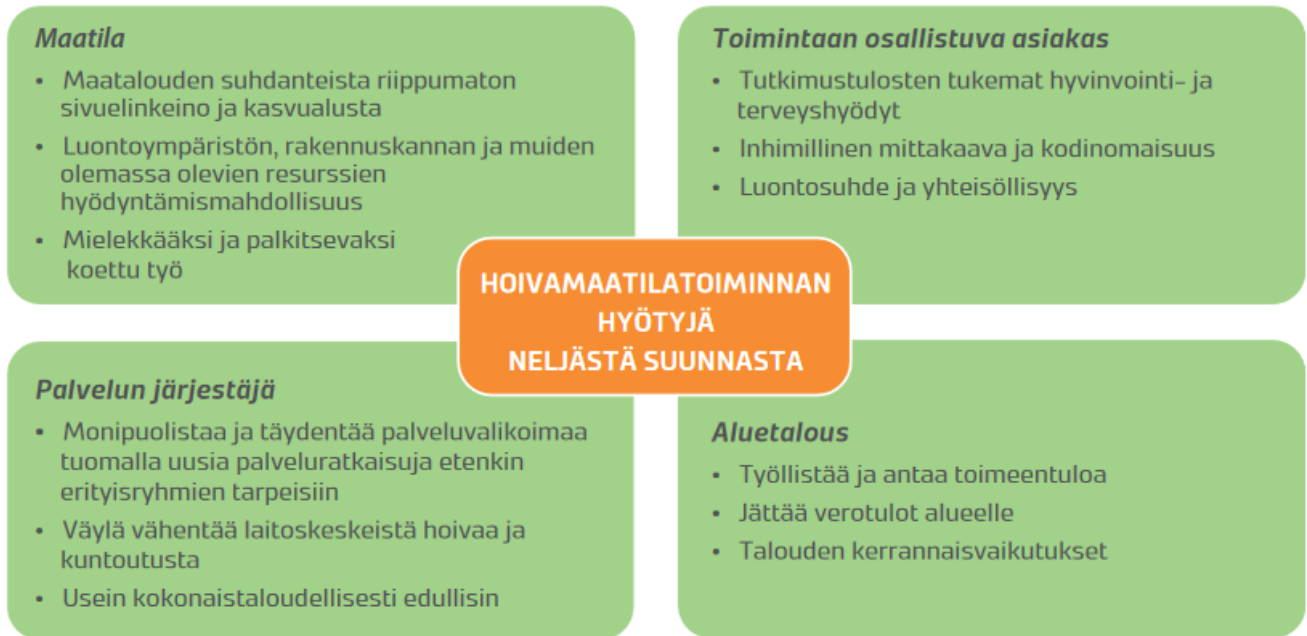
3.2 Green Care maatila-avusteisuus Euroopassa ja Suomessa

Care farm ja Social farming käsitteet ovat paljon esillä kansainvälisessä kirjallisuudessa, kun puhutaan Green Care -toiminnasta. Nimet viittaavat juuri maatilaympäristössä tarjottaviin palveluihin ja tällaiset palvelut ovat muun muassa Ruotsissa ja Norjassa jo osana julkista palveluntuotantoa. Euroopassa Care farm -toiminta on vahvasti sidoksissa yksinomaan maatilaympäristöön ja eroaakin siten Suomessa käytettävästä Green Care -termistä, joka mahdollistaa huomattavasti laajemman toimintaympäristön. Suomessa voidaan toiminnassa hyödyntää itse maatilaa ja sen eläinten lisäksi esimerkiksi metsää Green Care -palveluiden järjestämisessä. (Aalto ym. 2014, 11.)

Euroopan maista Hollannissa ja Italiassa erilaisista luontoavusteisista menetelmistä hoivamaatalous on vahvimmin edustettuna. Suomessakin kiinnostus maatilaympäristössä toteutettavia Green Care -palveluita kohtaan on viime vuosina lisääntynyt. Maatilojen

resursseja hyödyntämällä voidaan vastata yhteiskunnan haasteisiin, joista yksi on maatalouden rakennemuutos. Green Care maatila-avusteisuus voi tuoda lisäksi uusia työmahdollisuuksia ja turvata monipuoliset ja asiakaslähtoisemmät sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan palvelut maaseudulla. (Soini ym. 2011, 320–322.)

Viime vuosina hoivamaatalous on ollut Suomessa esillä mm. Etelä-Savon alueella toteutetussa HoivaFarmi-hankkeessa. Helsingin yliopiston ja Mikkelin ammattikorkeakoulun HoivaFarmi-hankkeessa kehitettiin maatiloille Green Care -palvelutuotteita yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Hankkeen tuloksia käytiin läpi vuoden 2016 valtakunnallisilla Green Care -päivillä, joiden teemana oli hoivamaatalous. Green Care -päivillä kuultiin hankkeeseen osallistuneiden palveluntuottajien, asiakkaiden ja muiden tahojen kokemuksia, joiden perusteella koottiin yhteen hoivamaatalouden hyötyjä eri näkökulmista. Näitä hyötyjä on kuvattu kuviossa 3. Hoivamaatilatoiminta tarjoaa maatilalle mahdollisuuden olemassa olevien resurssien hyödyntämiseen ja sivuelinkeinoon, joka ei ole riippuvainen maatalouden suhdanteista. Maatalousyrittäjille toiminta tarjoaa mielekästä ja palkitsevaa työtä. Toimintaan osallistuvan asiakkaan näkökulmasta hyödyiksi koettiin muun muassa maatilaympäristön kodinomaisuus, luontosuhde ja yhteisöllisyys sekä toiminnan tuomat hyvinvointi- ja terveyshyödyt. Palvelunjärjestäjän kokemia hyötyjä olivat esimerkiksi palveluvalikoiman monipuolistuminen ja täydentyminen erityisesti erityisryhmien tarpeita ajatellen sekä keino laitoseskeisen hoivan ja kuntoutuksen vähentämiseen. Aluetaloudellisesta näkökulmasta hoivamaatalouden hyödyiksi luettiin muun muassa sen työllistävä vaikutus ja verotulojen jääminen alueelle. (Pylkkänen 2018, 13–14.)

Kuvio 3. Hoivamaatilatoiminnan hyötyjä neljästä suunnasta (Pylkkänen 2018, 14).

Pylkkäsen (2018, 15) mukaan hoivamaatalous tulee olemaan yhä merkittävämpi uusi palveluratkaisu tulevaisuudessa vaikka se ei olekaan lähtenyt yleistymään vauhdilla. Hän toteaa hoivamaatalouden kehittymistä Suomessa jarruttavan ennen kaikkea tiedonpuute aiheesta.

4 MAATALOUSSEKTORI JA -YRITTÄJYYS ETELÄ-POHJANMAALLA

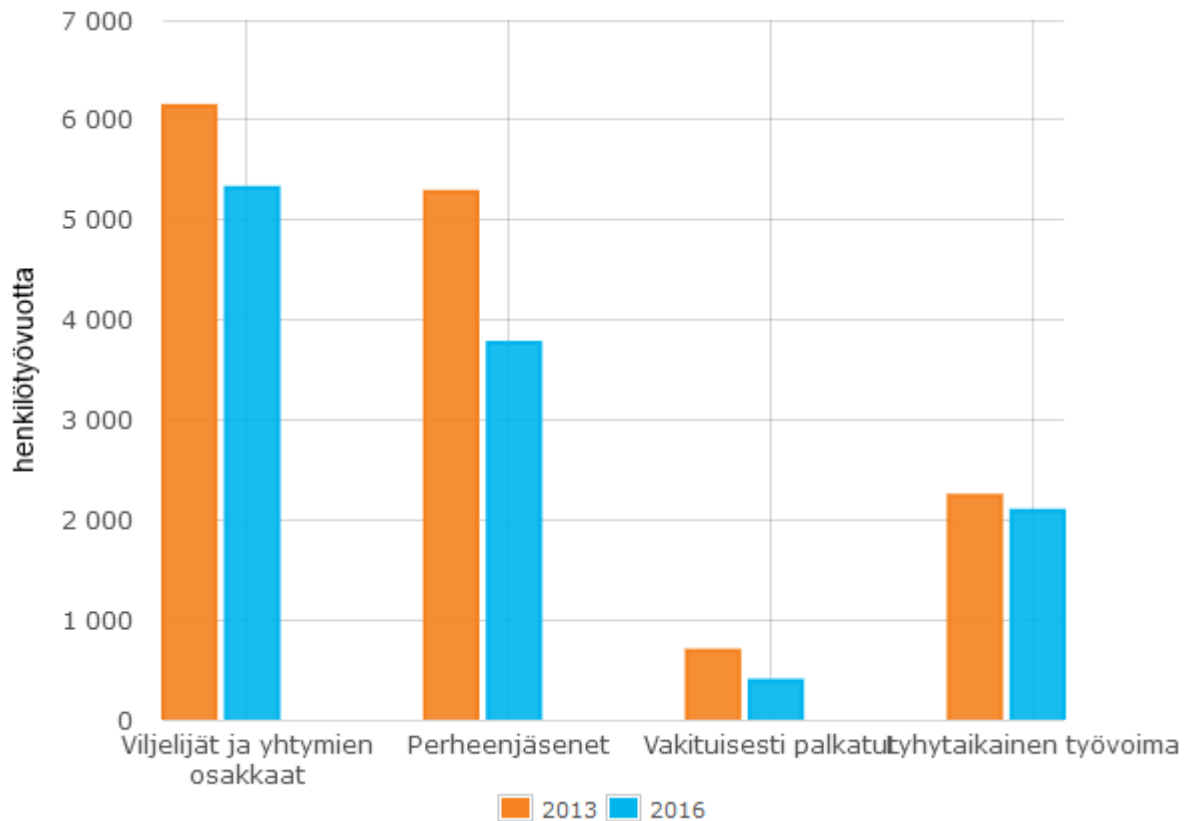
Etelä-Pohjanmaan maakunta muodostuu 18 kunnasta, joiden alueella asuu yhteensä noin 195000 asukasta (Etelä-Pohjanmaan liitto 2021a). Kunnat muodostavat 4 seutukuntaa, joita ovat Järviseudun, Kuusiokuntien, Seinäjoen ja Suupohjan seutukunnat. Yli 60 % alueen väestöstä asuu Seinäjoen seutukunnan alueella. (Etelä-Pohjanmaan maaseudun kehittämisstrategia 2014 – 2020, 3.)

Etelä-Pohjanmaa on tunnettu yrittäjyydestä ja vahvasta maataloussektorista. Elinkeinoelämän osa-alueista agrobiotalous on maakunnassa keskeisessä roolissa ulottuen aina alkutuotannosta tutkimustoimintaan, jalostukseen ja teknologiaan saakka. PK-yritykset ovat vahvasti edustettuina maakunnan elinkeinoelämässä. (Tuoreita eväitä Etelä-Pohjanmaalle 2018.) PK- eli pieniksi ja keskisuuriksi yrityksiksi luetaan yritykset, joilla on alle 250 työntekijää ja enintään 50 miljoonan euron vuosiliikevaihto (Elinkeinoelämän keskusliitto 24.1.2018). Tämän määritelmän mukaan maatalousyritykset lukeutuvat PK-yrityksiin.

Yrittäjien osuus työllisistä on alueella korkeampi kuin muissa maakunnissa. Kaikista Etelä-Pohjanmaan työllisistä yrittäjiä on 14 %. Maa-, metsä- ja kalatalous on yritysten toimialoista kolmanneksi suurin maakunnan alueella. (Etelä-Pohjanmaan liitto 2021b.) Maatalous onkin merkittävä työllistäjä Etelä-Pohjanmaalla, sillä alueen kaikista työllisistä 10,5 % työskenteli maataloudessa vuonna 2017 (Niemi & Väre 2019).

Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä Etelä-Pohjanmaalla on 5079 kappaletta, mikä on noin 11 % koko maan lukumäärästä. Käytössä olevaa maatalousmaata maakunnan alueella on kokonaisuudessaan reilu 250 000 hehtaaria ja keskimäärin 50 hehtaaria tilaa kohti. (Suomen virallinen tilasto (SVT) 4.5.2021.) Alueen maatiloista yli 3600 on kasvinviljelytiloja ja kotieläintilojen lukumäärä on noin 1200 (Tilastotietokanta, [viitattu 10.11.2021]).

Suomen virallisen tilaston (19.4.2018) mukaan maatalous- ja puutarhayritykset työllistivät Etelä-Pohjanmaan alueella lähes 9500 henkilöä vakituisesti vuonna 2016. Lisäksi lyhytaikaisia työntekijöitä oli reilu 2000 henkilöä henkilötyövuosissa laskettuna. Suurin osa maatalousyrityksissä työskentelevistä henkilöistä oli viljelijöitä itse ja heidän perheenjäseniään, mutta yrityksillä oli myös palkattua työvoimaa. (Kuvio 4.)

Kuvio 4. Maatalous- ja puutarhayrityksissä työskennelleiden henkilöiden lukumäärä Etelä-Pohjanmaalla vuosina 2013 ja 2016 (Suomen virallinen tilasto (SVT) 19.4.2018).

4.1 Maatalouden rakennekehitys

Maatalouden rakennekehitys on jatkunut jo vuosia samanlaisena; maatilojen määrä vähenee ja tilakoot kasvavat. Samaan aikaan viljelijöiden keski-ikä on noussut ja vuonna 2018 yli 55 vuotiaiden osuus oli 46 %. Vastaavasti nuorten, alle 44 vuotiaiden viljelijöiden määrä on laskenut ollen 26 % vuonna 2018 kun luku vuonna 2001 oli 38 %. Reilussa 20 vuodessa myös tuotantorakenteessa on tapahtunut huomattava muutos; tukea hakeneista tiloista kasvinviljelytiloja oli vuonna 1995 39 % ja kotieläintiloja 59 %. Vastaavat luvut vuonna 2018 olivat 71 % ja 24 %. (Niemi & Väre 2019.)

Maatalouden rakennekehitys noudattaa Etelä-Pohjanmaallakin valtakunnallista trendiä. Vahvasta maataloussektorista huolimatta tilat ovat vähentyneet 100 – 200 kappaleen vuosivauhtia ja kehityksen odotetaan jatkuvan samansuuntaisena. (Tuoreita eväitä Etelä-Pohjanmaalle 2018.) Yritystoiminnan jatkumisen kannalta maatalousyrittäjien on tärkeää suunnitella ja kehittää toimintaansa jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Green Care maatalo-avusteisuus ja siihen liittyvien palveluiden kehittäminen voi tarjota aiheesta

kiinnostuneille maatalousyrittäjille uusia mahdollisuuksia elinkeinonsa harjoittamiseen ja yritystoiminnan kehittämiseen.

4.2 Green Care maatila-avusteisuus mahdollisuutena maatalousyrittäjien yritystoiminnan kehittämisessä

Esimerkkejä hoivamaatilatoiminnasta ja Green Care maatila-avusteisten menetelmien käytöstä sosiaali- ja terveysalan asiakkaiden hoidossa ja kuntoutuksessa on maailmalta löydettävissä jo paljon. Esimerkiksi Hollannissa vakiintuneita hoivamaatiloja on noin 1400 ja Norjassakin noin 1000 tilaa, mutta Suomessa kuntouttavan tilatoiminnan mallit ovat vielä vähemmän tunnettuja (Yli-Viikari & Smeds 2019, 4). Suomessa on erilaisten hankkeiden toimesta järjestetty muun muassa kokeiluja maatilapäivätoiminnasta ja kirjoitettu aiheesta oppaita maatiloille eri asiakasryhmien näkökulmasta. Maatila-avusteisia palveluita on jo jonkin verran kehitetty ja otettu osaksi maatalousyrittäjien toimintaa. Suomalaisissa maatalousalan lehdissä on julkaistu etenkin 2010-luvulla useita artikkeleita, joissa kerrotaan Green Care -palveluiden tuottamisesta erilaisilla maatiloilla.

Hanna Moilanen (2016, 84 - 87) esittelee artikkelissaan Tuhkulan lypsykarjatilaa, joka on ollut mukana Hoivafarmi-hankkeessa. Hankkeessa etsittiin maatiloille keinoja hyödyntää maatilaympäristöä uudella tavalla osana hoito- ja kuntoutustyötä. Tuhkulan tilalla on hankkeen puitteissa vierailut mielenterveyskuntoutujia ohjaajansa kanssa vähintään kerran kuussa. Tilalla kuntoutujat ovat osallistuneet jokapäiväisiin tilan töihin, muun muassa lypsämiseen ja hevosten ulos vientiin. Tilan isäntäpari kertoo vierailujen tuovan vaihtelua tavalliseen arkeen ja he kokevat erilaisten ihmisten kohtaamisen antoisana. Hoivafarmi-hankkeen kautta tilalla mietitään vaihtoehtoja perusmaataloudelle tulevaisuutta ajatellen.

Toisessa artikkelissa tuodaan esiin, kuinka maaseutuhoivaa voidaan toteuttaa rinnakkain maataloustuotannon kanssa tai yritystoiminta voi jatkua maaseutuhoivaa tarjoamalla karjasta tai peltoviljelystä luopumisen jälkeen. Artikkelissa esiintyvä maatalousyrittäjä, pienen lypsykarjatilaa emäntä, on kouluttautunut myös hoitoalalle ja tarjoaa tilallaan maaseutuhoivapalveluita päivätoiminnan muodossa muun muassa koululaisille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille. Tilalla asiakkaat osallistuvat tilan arkipäiväisiin töihin kuten vasikoiden juottamiseen, lehmien ruokintaan ja karsinoiden siivoukseen. Artikkelissa tuodaan lisäksi esille kasvinviljelytilan mahdollisuudet Green Care maatila-avusteisten

palveluiden tarjoajana. Esimerkkejä viljatilán työtehtävistä ovat perunan istutus, kasvuston tarkkailu tai kivien keruu pelloilta. (Pakkanen 2021, 44–47.)

Myös Etelä-Pohjanmaalla toimii lypsykarjatala, jossa maidon lisäksi tuotetaan Green Care -palveluja. Tilan emäntä on itse sosiaali- ja terveysalan ammattilainen ja käynyt lisäksi Green Care -koulutuksen. Tila osallistui Green Care tutuksi Etelä-Pohjanmaalla -hankkeen päivätoimintakokeiluun ja on sen jälkeen kehittänyt toimintaansa kuntouttavaa työtoimintaa tarjoavaksi hoivamaatilaksi. (Yliaho 2018, 36, 38.)

Maatalousyrittäjä voi hyödyntää myös omistamaansa metsää palvelujen tarjoamisessa. Maatalousyrittäjä voi toimia itse luontoyrittäjänä tai vaihtoehtoisesti myydä tukipalveluita luontopalveluiden tarjoajalle. Tällaisia tukipalveluita voivat olla esimerkiksi laavun ylläpito ja kulkureittien huoltaminen. (Yliaho 2019, 66.)

Tuoreena esimerkkinä Green Care maatala-avusteisuuden kehittämisestä Keski-Pohjanmaalla on toteutettu Kehitysvammaiset osallisina Green Care -palveluiden kehittämisessä osaksi päivä- ja työtoimintaa -hanketta vuosina 2018 – 2021. Hankkeessa on toteutettu Green Care -työtoimintaa paikallisissa maatalousyrityksissä yhteistyössä maatalousyrittäjien, sote-alan ammattilaisten sekä toimintaan osallistuvien asiakkaiden kesken. Lisäksi hankkeessa on tehty päivätoimintana retkiä maatiloille ja suunniteltu toimintakeskuksiin luontoaiheista ohjelmaa myös niille asiakkaille, jotka eivät ole pystyneet lähtemään mukaan. Toimintamallit, joita hankkeen aikana on kehitetty, ovat tulevaisuudessakin osa Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä Soiten kehitysvammahuollon palveluvalikoimaa. (Osallisuutta luonnosta! Green Care -toiminta kehitysvammatyössä, 3, 9, [viitattu 28.9.2021].)

Vaikka esimerkkejä maatala-avusteisesta toiminnasta on jonkin verran ja erilaisia kokeiluja on tehty muun muassa hankkeiden puitteissa, vakiintunutta toimintamallia kuntouttavan maatilatoiminnan tarjoamiseen ei Suomessa vielä ole. Yritystoimintaa kehitettäessä onkin varauduttava siihen että se vie aikaa ja otettava huomioon muun muassa hinnoitteluun ja markkinointiin liittyvät asiat. (Yli-Viikari & Smeds 2019, 20, 57, 59, 61.)

4.3 Maatala-avusteisuus maatalousyrittäjän näkökulmasta

LuontoHoiva-palveluiden tarjoaminen maatilaympäristössä sosiaali- ja terveysalan asiakkaille vaatii monia huomioon otettavia asioita niin asiakkaiden kuin maatalousyrittäjänkin

näkökulmasta katsottuna, eikä toiminta välttämättä sovi kaikille. Maatila-avusteista toimintaa suunniteltaessa maatalousyrittäjän tulee kiinnittää huomiota toimintaympäristöön ja käytössä oleviin resursseihin. Tilojen ja ympäristön turvallisuus ja esteettömyys on huomioitava asiakkaiden näkökulmasta. On myös tärkeää miettiä valmiiksi toiminnan sisältöä, mitä eri asiakasryhmät voivat tehdä tilalla, onko maatila-avusteinen toiminta osana muuta tuotantoa vai erillisenä palveluna ja tarvitaanko mahdollisesti lisätyövoimaa silloin kun asiakkaat ovat tilalla. Vaihtoehtoina toiminnan toteutukselle on tarjota tilat ulkopuolisen palveluntarjoajan käyttöön tai toimintaan nähden riittävän ammattitaidon omaava maatalousyrittäjä voi ohjata toimintaa itse. (Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta,18, [viitattu 22.9.2021].)

Käytännön asioita mietittäessä maatalousyrittäjän on hyvä varautua myös tarvittavien varusteiden hankintaan, kuten suojavaatteisiin ja -jalkineisiin tuotantoeläintiloilla, sekä laatia selkeät ohjeet vierailijoille tilalla ja eläinten kanssa toimimiseen eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja eläintautien leviämisen ehkäisemiseksi. Yhtenä edellytyksenä maatila-avusteisten palveluiden tarjoamiselle on lisäksi maatilan riskien kartoitus ja turvallisuussuunnitelman teko, missä yrittäjä voi hyödyntää eri tahojen tarjoamia neuvontapalveluita. (Yli-Viikari & Smeds 2019, 34–35, 37.)

Toiminnalle, ympäristölle ja ohjaukselle on eri vaatimuksia riippuen asiakasryhmästä. Toisilla voi ympäristön suhteen korostua hiljaisuuden ja rauhallisuuden merkitys, kun toisille toiminnallisuus on tärkeää. (Yli-Viikari & Smeds 2019, 18.) Asiakasryhmistä riippuen asiakkailla voi olla toiminnalle myös erilaiset tavoitteet ja erilaiset fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset ominaisuudet on osattava ottaa huomioon toiminnassa ja ohjauksessa.

Myös maatalousyrittäjän arvoilla, asenteilla ja persoonalla on merkitystä. Yli-Viikarin ja Smedsin (2019, 18) mukaan tutkimuksissa esiin nousseita huomionarvoisia asioita kuntouttavaan maatilatoimintaan liittyen ovat muun muassa asiakkaiden turvallisuuden sekä hyväksytyksi- ja kunnioitetuksi tulemisen tunteet. Tärkeänä maatilatoimintaa ajatellen pidettiin maatalousyrittäjän kykyä kohdata asiakkaat ihmisinä ja hyväksyvää ilmapiiriä, missä kaikki saavat olla omia itsejään. Maatalousyrittäjälle perheineen voi olla haastavaa avata oma kotinsa vieraille ihmisille, toteavat Yli-Viikari ja Smeds (2019, 29). Samalla he tuovat esiin yrittäjän kokemuksia toiminnan hyvistä puolista. Hyvinä puolina mainittiin muun muassa lasten mahdollisuus työllistyä kotitalalle sekä kokea rikas lapsuus oppien kohtaamaan erilaisia ihmisiä.

5 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

5.1 Tutkimuksen taustaa ja toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Green Care -hoivahanke, jota toteuttaa ProAgria Etelä-Pohjanmaa yhteistyössä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kanssa. Hanketta rahoittaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisrahasto. Hankkeen yhtenä tavoitteena on luoda uusia elinkeinomahdollisuuksia maaseudulle valmentamalla hankkeeseen valittuja maaseutuyrittäjiä Green Care -toimintaan. Hankkeen tarkoituksena on myös kehittää yhteistyömalleja maatalousyrittäjien ja sote-palveluiden tuottajien toteutettavaksi. Tämä kumppanuusmalli saattaa yhteen Green Care -palveluiden tuottajia ja luontoympäristöjä Green Care -toiminnan toteuttamista varten. (Green Care -hoiva, [viitattu 30.9.2021].)

Etelä-Pohjanmaan maakunnan sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottajien tietämystä ja kiinnostusta Green Care maatila-avusteisuutta kohtaan ei ole aikaisemmin kattavasti selvitetty. Green Care -hoivahankkeen myötä on mahdollista, että maatila-avusteisten palveluiden tarjonta Etelä-Pohjanmaan alueella kasvaa. Muun muassa tämän vuoksi Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuuden lisääminen sote-alan toimijoiden keskuudessa on tärkeää.

5.2 Tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää Etelä-Pohjanmaan alueen sote-alan toimijoiden tietotasoa Green Care -palveluista yleensä ja Green Care maatila-avusteisuudesta sekä kiinnostusta näiden palveluiden käyttöön. Tutkimuksella kartoitettiin myös, millaista lisätietoa aiheesta kaivataan. Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa, jota voidaan hyödyntää Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuuden lisäämiseksi Etelä-Pohjanmaan alueella.

Tutkimuksessa haettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Kuinka paljon ja millaista tietoa Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoilla on Green Care -palveluista?
- Ovatko Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijat käyttäneet Green Care -palveluita tai olisiko heillä kiinnostusta käyttää niitä?

- Millainen tietotaso Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoilla on Green Care maatalavusteisuudesta
- Kokevatko Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijat maatilaympäristön potentiaalisesti ympäristöksi Green Care -palveluiden tuottamiseen?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksen toteutuksessa hyödynnettiin sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimuksen suunnittelu aloitettiin marraskuussa 2020. Aineiston keruu suoritettiin kesän 2021 aikana. Tutkimusluvut haettiin niiltä tahoilta, joille ne tarvittiin. Tutkimustulosten analysointi ajoittui syksylle 2021.

6.1 Tutkimuksen kohdejoukko

Tutkimus kohdistui koko Etelä-Pohjanmaan alueelle. Kohderyhmänä oli sosiaali- ja terveysalan yksiköissä johto-, esimies- tai yksikön vastaavan hoitajan/ohjaajan tehtävissä työskentelevät henkilöt yksityisellä ja julkisella sektorilla. Tutkimuksessa mukana olevat sote-alan yksiköt rajattiin koskemaan yksiköitä, jotka tarjoavat hoitoa ja/tai kuntoutusta. Rajaus tehtiin sillä perusteella, että näiden yksiköiden asiakkaat voisivat soveltua Green Care maatila-avusteisten palveluiden käyttäjiksi eikä tälle kohderyhmälle ole aikaisemmin tehty vastaavaa tutkimusta. Green Care -hoivahankkeessa palveluita kokeilleet asiakasryhmät ovat koostuneet hoito- ja kuntoutuspalveluita tarjoavien yksiköiden asiakkaista, mikä myös vaikutti kohderyhmän valintaan. Tutkimuksessa mukana olevat yksiköt olivat vanhus-, mielenterveys- ja päihde- ja vammaispalveluista sekä aikuissosiaalityöstä ja lastensuojelusta. Vanhuspalveluista mukana olivat kotipalvelu, tehostettu palveluasuminen ja intervallihoidon tarjoavat yksiköt. Mielenterveys- ja päihdepalveluista sekä vammaispalveluista asumis- ja palveluyksiköt ja päivätoimintaa sekä muita avohuollon palveluita tarjoavat yksiköt. Aikuissosiaalityöstä mukana olivat kuntouttavasta työtoiminnasta ja sosiaalisesta kuntoutuksesta vastaavat henkilöt ja lastensuojelusta lastensuojelulaitokset sekä avohuollon palveluista vastaavia henkilöitä.

6.2 Tutkimusmenetelmä ja aineistonkeruu

Tutkimusmenetelminä tässä opinnäytetyössä käytettiin sekä kvantitatiivista eli määrällistä että kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Näiden menetelmien määrittely ei ole yksiselitteistä eikä niitä ole aina helppoa selkeästi erottaa toisistaan. Kvantitatiivista ja kvalitatiivista lähestymistapaa voidaan käyttää tutkimuksissa täydentämään toisiaan. Kvantitatiivisen tutkimuksen keskeisiä piirteitä ovat aineiston soveltuvuus numeeriseen mittaamiseen ja tilastolliseen analysointiin. Kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän kohdalla korostetaan myös teorian merkitystä ja ajatusta, että objektiivisesti todettavat tosiasiat

määrittelevät todellisuuden. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana ovat tutkittavan kohteen kokonaisvaltaisuus ja todellisuuden moninaisuus. Kvalitatiivinen tutkimus tutkii asioita, joita ei voi suoraan mitata määrällisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 135–137, 139–140, 160–161.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pääpaino on tutkimuskohteen ymmärtämisessä ja tutkittavien omat käsitykset, kokemukset ja ajatukset ovat keskeisessä roolissa (Helakorpi 1999, 50 – 53). Tässä tutkimuksessa haluttiin kartoittaa vastaajien tietotasoa ja Green Care -palveluiden käytön määrää vastaajien työpaikoilla. Avoimissa kysymyksissä vastaajat saivat tuoda esiin omia näkemyksiään ja suhtautumistaan Green Careen ja Green Care maatila-avusteisuuteen sosiaali- ja terveysalan työntekijän näkökulmasta.

Aineistonkeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa käytettiin kyselyä, joka sisälsi niin strukturoituja, puolistrukturoituja kuin avoimiakin kysymyksiä. Tutkimusmenetelmien valintaan vaikuttaa se, mitä tutkimuksella halutaan saada selville. Kyselylomake soveltuu metodiksi muun muassa silloin, kun halutaan tietää, mitä tutkittavat ajattelevat, kokevat, tuntevat tai uskovat. Strukturoidussa kyselyssä kysymykset ovat tietyssä järjestyksessä ja vastausvaihtoehdot on valmiiksi annettu. Avoimissa kysymyksissä vastaus kirjoitetaan omin sanoin sille varattuun tyhjään tilaan. Tutkimusmuotona kyselyä pidetään sopivana laajan tutkimusaineiston keruuseen. Kysely voidaan toteuttaa kahdella tavalla, joista toinen on nopea ja vaivaton posti- tai verkkokysely. Toinen tapa on kontrolloitu kysely, jossa tutkija jakaa tai noutaa kyselylomakkeet henkilökohtaisesti vastaajilta. (Hirsjärvi ym. 2018, 185, 195–198.) Tässä tutkimuksessa kysely toteutettiin Webropol -kyselynä ja se lähetettiin sähköpostitse linkkinä tutkimuksessa mukana olleiden sote-alan yksiköiden esimiehille tai vastaaville työntekijöille, joita pyydettiin myös välittämään kyselyä eteen päin yksikkönsä sisällä.

Kyselylomake (LIITE 1) on muodostettu tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Kyselylomake on jaoteltu osiin siten, että eri sivuilla kysytään eri aiheista. Kyselylomakkeen kysymykset muodostettiin sen pohjalta, että ne vastaisivat tutkimusongelmiin (Taulukko 1). Yhteensä kysymyksiä oli 20. Alussa kartoitettiin vastaajan taustatietoja. Sen jälkeen selvitettiin vastaajan yleistä tietotasoa Green Caresta ja sitä, onko vastaaja käyttänyt tai halukas käyttämään Green Care -palveluita työssään. Seuraavaksi kysyttiin kysymyksiä Green Care maatila-avusteisuuteen liittyen. Tietotasoa selvittävien osuuksien jälkeen kerrottiin lyhyesti, mitä Green Care ja Green Care maatila-avusteisuus tarkoittavat. Lisäksi kyselyssä kartoitettiin millaista lisätietoa vastaajat kaipaaisivat aiheesta. Lopuksi kerrottiin Green Care -hoivahankkeesta ja kumppanuusmallista sekä kartoitettiin kiinnostusta sitä kohtaan.

Taulukko 1. Tutkimusongelmiin vastaavat kysymykset kyselyssä.

TUTKIMUSONGELMA	TUTKIMUSONGELMAAN VASTAAVA KYSYMYS
Kuinka paljon ja millaista tietoa Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoilla on Green Care -palveluista?	7. Onko termi Green Care sinulle tuttu sosiaali- ja terveysalan toiminnassa? 8. Kuvaile lyhyesti, mitä Green Care -toiminnasta tulee sinulle mieleen.
Ovatko Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijat käyttäneet Green Care -palveluita tai olisiko heillä kiinnostusta käyttää niitä?	9. Käytetäänkö työpaikallasi Green Care -menetelmiä asiakkaiden kanssa toimittaessa? 10. Olisiko sinulla kiinnostusta hyödyntää Green Care -menetelmiä työssäsi? 15. Olisitko kiinnostunut hyödyntämään Green Care maatala-avusteisuutta asiakkaidesi kanssa toimiessasi? 16. Mitä Green Care maatala-avusteisuuden osa-alueita olisit kiinnostunut kokeilemaan asiakkaidesi kanssa?
Millainen tietotaso Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoilla on Green Care maatala-avusteisuudesta?	11. Onko Green Care maatala-avusteisuus sinulle tuttua? 12. Mitä Green Care maatala-avusteisuus tuo mieleesi?
Kokevatko Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijat maatilaympäristön potentiaalisesti ympäristöksi Green Care -palveluiden tuottamiseen?	13. Koetko, että Green Care maatala-avusteisuus sopisi seuraavien asiakasryhmien kuntoutukseen tai viriketoimintaan? (Vastausvaihtoehdot lueteltu kysymyksen yhteydessä) 14. Koetko, että asiakkaasi voisivat hyötyä Green Care maatala-avusteisuudesta?

Kysymyksissä 1-2, 4-6, 15 ja 20 oli valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja sai valita yhden. Kysymykset 9, 13, 16 ja 17 olivat monivalintakysymyksiä valmiilla vastausvaihtoehdoilla. Viidessä kysymyksessä (kysymykset 7, 10, 11, 14 ja 19) vastaukset annettiin asteikolla, jossa vastausvaihtoehdot olivat välillä 1 ei ollenkaan/en ollenkaan – 5 erittäin paljon/erittäin tuttua. Avoimia kysymyksiä kyselyssä oli neljä kappaletta ja näihin vastaaminen oli vapaaehtoista. Muihin kuin avoimiin kysymyksiin vastaaminen oli määritelty pakolliseksi kyselyssä eteen päin.

pääsemiseksi. Useiden valmiit vastausvaihtoehdot omaavien kysymysten yhteydessä vastaajilla oli mahdollisuus tarkentaa vastauksiaan omin sanoin.

Kysely saatekirjeineen (LIITE 2) lähetettiin 181 henkilölle 26.5.2021 ja uudelleen 8.6.2021. Vastausaikaa oli aluksi runsaat kaksi viikkoa, mutta toisen lähetyskerran yhteydessä sitä pidennettiin viikolla, jotta vastauksia saataisiin mahdollisimman paljon.

6.3 Aineiston analysointi

Strukturoidut ja puolistrukturoidut kysymykset analysoitiin hyödyntämällä Webropol-ohjelman valmiita laskelmia ja taulukoita sekä Microsoft Office 365 Excel laskentataulukko-ohjelmalla taulukoimalla. Tulokset esitetään frekvensseinä ja suhteellisina frekvensseinä.

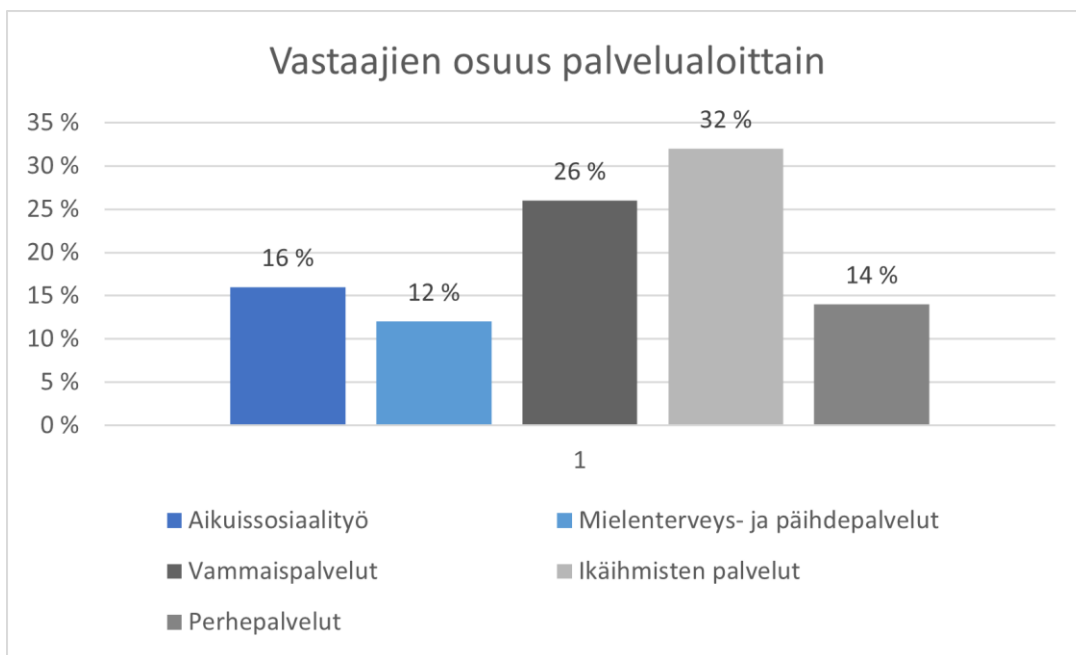
Avointen kysymysten vastaukset analysoitiin sisällönanalyysilla ja tyypittelemällä. Laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysi voidaan nähdä yksittäisenä menetelmänä, mutta myös erilaisiin analyysimenetelmiin liittyvänä väljempänä teoreettisena kehyksenä. Sisällönanalyysia voidaan käyttää myös määrällisen tutkimuksen aineiston analysoinnissa. Sisällönanalyysissa aineistosta etsitään ne asiat, jotka ovat tutkimuksen kannalta merkityksellisiä. Tyypittelyssä aineiston eri teemojen sisältä pyritään löytämään yhtäläisyyksiä eri näkemysten välillä ja muodostetaan niistä yleistyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 103–107.)

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselyyn vastasi 50 (n) henkilöä ja vastausprosentti oli 27,6 %. Tulokset on esitetty kyselylomakkeen aihealueiden mukaisessa järjestyksessä.

7.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajista suurin osa sijoittui iältään 35 ja 55 ikävuoden välille. Alle 35-vuotiaita ja yli 55-vuotiaita oli molempia 18 % vastaajista. Noin kolmannes vastaajista työskenteli vanhuspalveluissa, 26 % vammaispalveluissa, aikuissosiaalityössä 16 %, lastensuojelussa 14 % ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa 12 % (Kuvio 5).

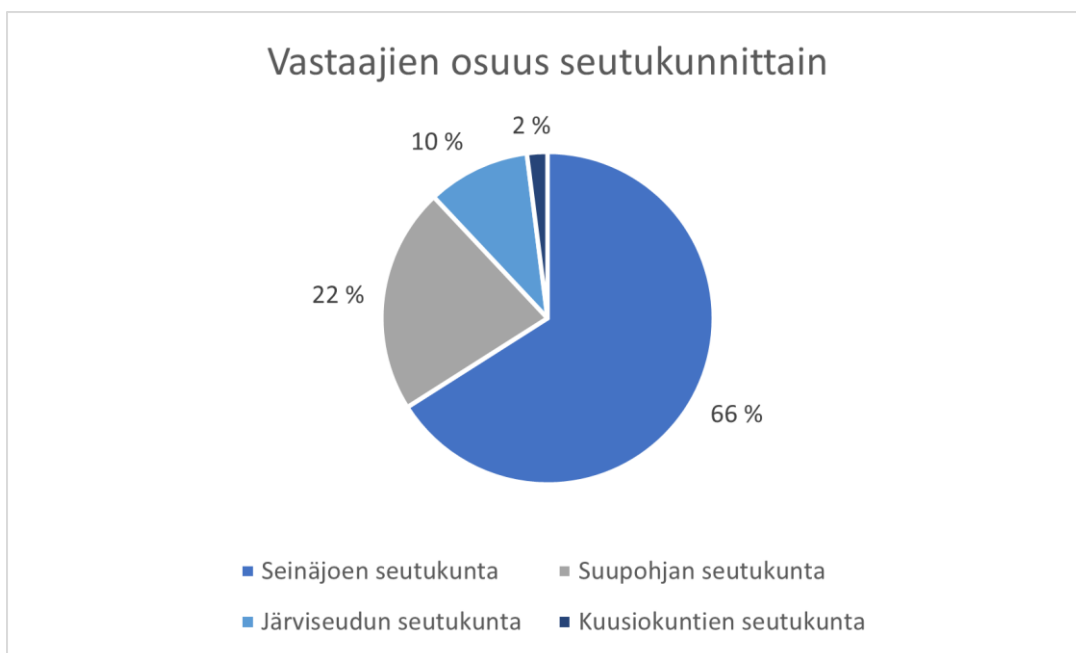
Kuvio 5. Kyselyn vastaajien jakautuminen palvelualoittain.

Kolmas kysymys koski vastaajan ammattia ja siihen sai vastata omin sanoin. Tähän kysymykseen vastasi 48 henkilöä ja tulosten prosenttiosuudet tämän kysymyksen kohdalla on laskettu tästä lukumäärästä. Sairaanhoitaja (21 %) ja sosionomi (17 %) olivat yleisimmät ammatit vastaajien keskuudessa. Muita ilmoitettuja ammatteja olivat muun muassa lähihoitaja, terveydenhoitaja ja geronomi. Kaikki vastaajat eivät ilmoittaneet ammattiaan, vaan kertoivat vastauksessaan, missä tehtävässä työskentelevät. (Kuvio 6.)

Vastaus	n	Osuus vastaajista
Sairaanhoitaja	10	21 %
Sosionomi	8	17 %
Erilaisissa johtotehtävissä	5	10 %
Yksikön johtaja/päällikkö	5	10 %
Vastaava ohjaaja	5	10 %
Lähihoitaja/perushoitaja	5	10 %
Sosiaaliohjaaja	4	8 %
Ohjaaja	3	6 %
Geronomi	2	4 %
Terveydenhoitaja	1	2 %
Yhteensä	48	100 %

Kuvio 6. Vastaajien ammatit/työtehtävät annettujen vastausten mukaan.

Hieman alle puolet vastaajista ilmoitti toimivansa johtotehtävissä, 30 % työskenteli työntekijänä ja 22 % vastaavana ohjaajana/hoitajana tai osastonhoitajana. Selvä enemmistö vastaajista työskenteli julkisella sektorilla. Yksityisellä sektorilla työskenteli yksi kolmasosa. Vastaajista reilusti yli puolet vastasi työskentelevänsä Seinäjoen seutukunnan alueella ja seuraavaksi eniten vastauksia tuli Suupohjan seutukunnassa työskenteleviltä (Kuvio 7). Vastaajista 10 % ilmoitti työskentelevänsä Järviseudun seutukunnassa ja 2 % Kuusiokuntien seutukunnan alueella.

Kuvio 7. Vastaajien osuus seutukunnittain.

7.2 Vastaajien tietotaso Green Caresta

Suurimmalle osalle vastaajista termi Green Care oli vähintään jonkin verran tuttu (n = 36) sosiaali- ja terveysalan toimintaan liittyen. Asteikolla 1 – 5 keskiarvoksi muodostui 3,1. Green Care terminä oli melko tai erittäin tuttu 22 vastaajalle. Yksikään vastaajista ei valinnut vaihtoehtoa 1 ei ollenkaan tuttu.

Avoimeen kysymykseen Mitä Green Care -toiminnasta tulee sinulle mieleen? vastasi 46 vastaajaa. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysillä alkuperäiset ilmaisut pelkistämällä ja ryhmittelemällä. Ryhmittelyiden mukaan muodostettiin alaluokkia yhden pääluokan alle. Pääluokaksi muodostui vastaajien ajatuksia ja näkemyksiä Green Care -toiminnasta. Alaluokkia muodostui 11 ja ne on esitetty taulukoituna kuviossa 8. Taulukossa vasemmalla on alaluokiksi muodostuneita yleistäyksiä ja oikealla vastauksissa mainittuja asioita alkuperäisilmaisuista pelkistettyinä.

Green Care -toiminnasta vastaajille mieleen tulleita asioita olivat LuontoHoiva- ja LuontoVoima-palveluiden tuottaminen, luonnon hyödyntäminen hoitotyössä, opinnoissa tai työelämässä koulutusten kautta asiaan tutustuminen, erilaiset luontoavusteiset menetelmät, asiakkaiden mielenvirkeyden parantaminen Green Care -toiminnan avulla, asiakkaiden kuntoutus luontoa ja eläimiä työskentelyssä hyödyntäen, asiakkaiden toimintakyvyn ylläpito ja hyvinvoinnin lisääminen luonto-, eläin- ja maatila-avusteisuuden avulla, erilaiset eläinavusteiset menetelmät, puutarha-avusteisuus asiakkaiden kuntoutuksessa ja viriketoiminnassa, osallisuus, toiminnallisuus ja yhdessä tekeminen sekä maatila-avusteisuuden hyödyntäminen asiakkaiden kuntoutuksessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä. Muun muassa näin vastaajat kuvailivat Green Care -toimintaa:

Luonto ja kotieläimet. Toiminnassa ja arjessa huomioidaan luonnon kiertokulku. Kukien hoito, marjojen poiminta, eläinten hoito, luonnosta terapia- ja askarteluaineistoa jne.” (V18)

Ensimmäisenä tulee mieleen itsellekin läheinen sosiaalipedagoginen hevostoiminta sekä ratsastusterapia. Lisäksi koira-avusteiset menetelmät. (V 14)

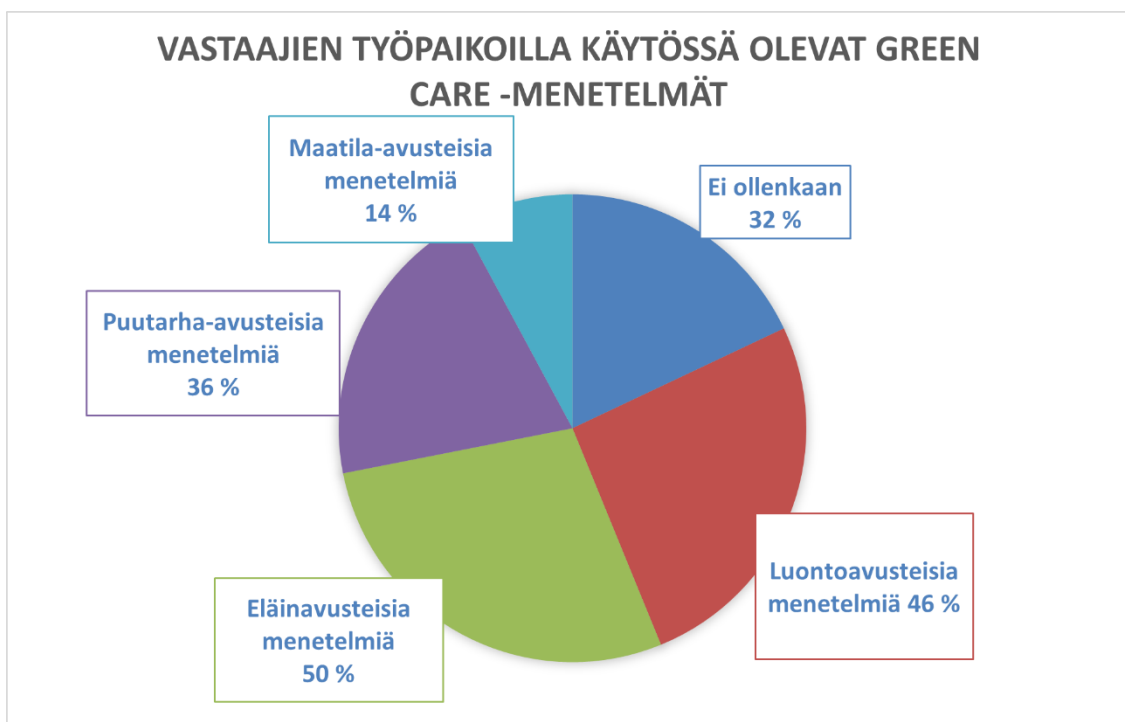
Ikäihmisten palveluissa luontoa, ympäristöä, eläinten kanssa toimimista ja ylipäänsä maaseutumaisen ympäristön hyödyntämistä hoivapalveluiden tuottamisessa. Ikäihmisten hyvinvoinnin lisäämistä näillä keinoin. Ikäihmisten osallistamista asioihin, joista he saavat hyvää mieltä ja iloa elämäänsä. (V 23)

Vastaajien ajatuksia ja näkemyksiä Green Care -toiminnasta	
LuontoHoiva- ja LuontoVoima- palveluiden tuottaminen	- Luontopainotteinen hyvinvointipalvelu - Eläinten, luonnon, maaseutu ympäristön hyödyntäminen ikäihmisten hoivapalveluiden tuottamisessa
Luonnon hyödyntäminen hoitotyössä	- Vanhustenhoidossa puutarhahoidon, kukkien ja muiden kasvien kasvatuksen hyödyntäminen asukkaiden hyväksi
Green Care tuttu opintojen tai koulutusten kautta	- Pro gradu Maatilapäivätoiminnan merkityksestä ikääntyneille - Henkilökunta osallistunut Green Care -projektissa toteutettuun metsäretkeen
Erilaiset luonto-avusteiset menetelmät	- Luonnon kiertokulun huomiointi arjessa - Luonnon materiaalien hyödyntäminen - Luontoavusteinen kuntoutus - Luontokuvat - Luontoaktiviteetit
Asiakkaiden mielenvirkeyden parantaminen Green Care -toiminnan avulla	- Virikkeet, aistit - Viihtyisä ja hoidettu ympäristö - Nautitaan työn tuloksista
Asiakkaiden kuntoutusta luontoa ja eläimiä työskentelyssä hyödyntäen	- Luonto ja eläimet mukana kuntoutuksessa - Luonnon merkitys kuntoutustyössä - Luontoympäristö osana kuntoutusta
Asiakkaiden toimintakyvyn ylläpito ja hyvinvoinnin lisääminen luonto-, eläin- ja maatala-avusteisuuden avulla	- Toimintakyvyn tukeminen - Hyvinvoinnin lisääminen luonto- ja eläinavusteisuuden kautta. - Maatilan töillä, eläinten ja kasvien hoidolla hyvää oloa
Erilaiset eläinavusteiset menetelmät	- Eläinten hoito - Ratsastusterapia - Koira-avusteiset menetelmät - Lompaita palvelutalojen ympäristöön - Eläinavusteinen toiminta sote -asiakkaiden kuntoutuksessa
Puutarha-avusteisuus asiakkaiden kuntoutuksessa ja viriketoiminnassa	- Puutarhaterapia - Kasvimaat asumispalveluissa - Itse kasvatettu ruoka
Osallisuus, toiminnallisuus, yhdessä tekeminen	- Asukkaiden osallistuminen Toimintaan - Yhdessä tekeminen
Maatala-avusteisuuden hyödyntäminen asiakkaiden kuntoutuksessa ja hyvinvoinnin lisäämisessä	- Asukkaat mukana maatilatoiminnassa - Tutustumiskäynnit maatilalla - Maatilan töillä hyvää oloa ja mielenvireyttä

Kuvio 8. Sisällönanalyysin tulokset Green Care -toiminnasta vastaajille mieleen tulevista ajatuksista.

7.3 Green Care -palveluiden käyttö.

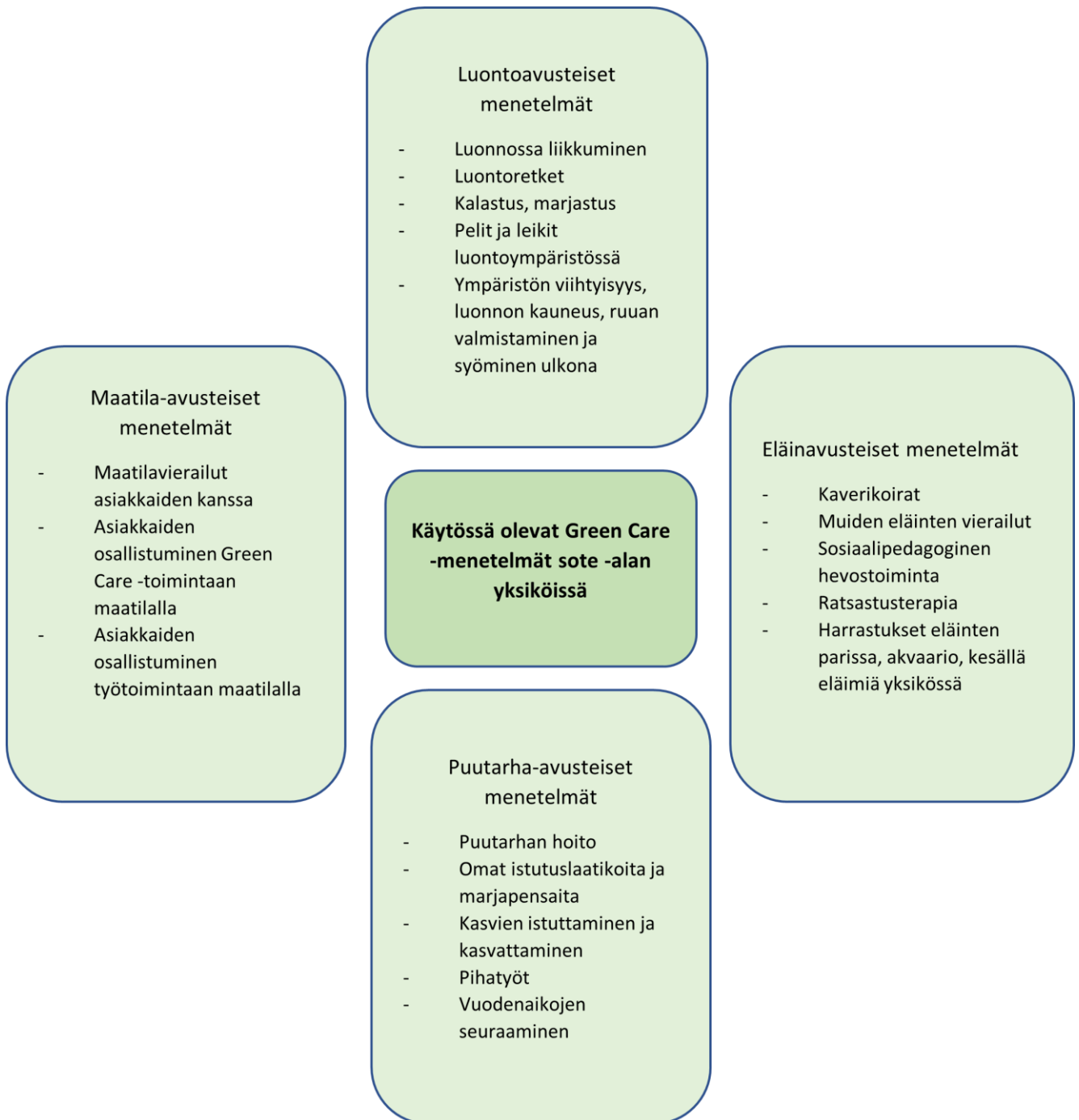
Kysymykseen Green Care -menetelmien käytöstä työpaikalla asiakkaiden kanssa toimittaessa (kysymys 9) 32 % vastasi, että Green Care -menetelmiä ei käytetä ollenkaan vastaajan työpaikalla. Kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti, että heidän työpaikoillaan käytetään Green Care -menetelmiä. Eniten käytössä olivat eläinavusteiset menetelmät (50 %) ja erilaiset luontoavusteiset menetelmät (46 %). Puutarha-avusteisia menetelmiä käytettiin 18 vastaajan työpaikalla. Maatila-avusteisten menetelmien käyttö oli vähäisintä; niitä oli käytössä 7 vastaajan työpaikalla. (Kuvio 9.)

Kuvio 9. Käytössä olevat Green Care -menetelmät vastaajien työpaikoilla.

Kysymyksessä 9 oli mahdollisuus tarkentaa omin sanoin, miten eri tavoin käytössä olevia Green Care -menetelmiä hyödynnettiin vastaajan työpaikalla. Vastaukset analysoitiin tyypittelemällä ja yhtäläisyyksistä muodostettiin yleistyksiä eri teemojen alle. Teemoja olivat jo kyselyssä valmiina olleet eri Green Care -menetelmät. Nämä on esitetty kuviossa 10. Luontoavusteisten menetelmien kohdalla vastauksissa toistuivat useimmiten luonnossa liikkuminen ja luontoretket. Myös luontoympäristössä harjoitettavat aktiviteetit, kuten marjastus, kalastus ja erilaiset pelit mainittiin monessa vastauksessa. Lisäksi luontoavusteisiksi menetelmiksi koettiin aistielämykset kuten luonnon kauneus ja ympäristön viihtyisyys. Eläinavusteisista menetelmistä kaverikoirien vierailut oli selvästi käytetyin ja se mainittiin lähes jokaisessa vastauksessa. Muitakin eläinvierailuja oli toteutettu yksiköissä ja

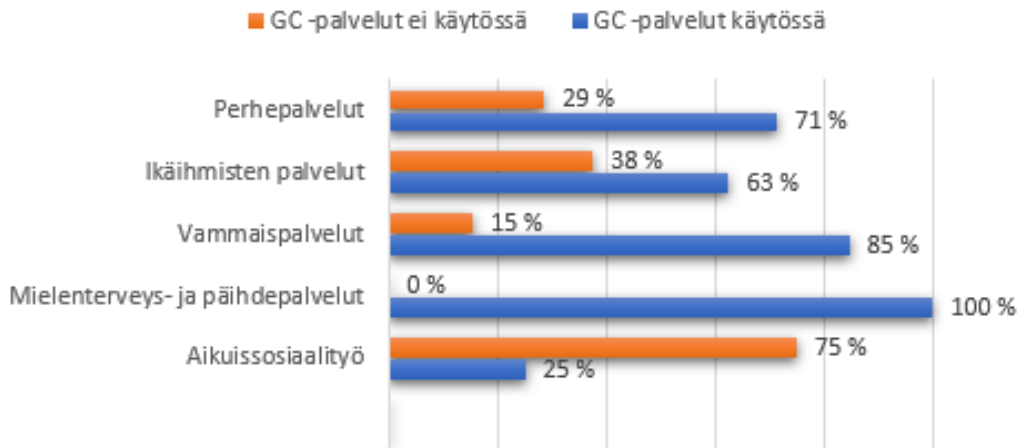
vierailevista eläimistä esiin nostettiin hevonen ja lammas. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ratsastusterapia oli käytössä joidenkin vastaajien asiakkailla ja hevoset mainittiin myös ratsastusharrastuksen muodossa. Yksi vastaaja mainitsi yksikössään olevan kesällä eläimiä. Puutarha-avusteisista menetelmistä vastauksissa toistui useimmiten puutarhan hoito, kukkien ja kasvien istutus ja kasvattaminen yhdessä asukkaiden kanssa sekä yksikön pihassa olevat marjapensaat. Myös pihatyöt nousivat esiin vastauksista. Yksi vastaaja oli maininnut vuodenaikojen seuraamisen. Maatila-avusteisista menetelmistä mainittiin useimmiten vierailut maatilalla asiakkaiden kanssa. Myös asiakkaiden työtoiminta tai osallistuminen Green Care -toimintaan maatilalla mainittiin vastauksissa.

Kuvio 10. Yleisimmät käytössä olevat Green Care -menetelmät vastaajien työpaikoilla.

Aikuissosiaalityössä työskentelevien työpaikoista 25 % käytettiin Green Care -palveluita. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa työskentelevistä kaikkien vastaajien työpaikoilla käytettiin Green Care -palveluita. Vammaispalveluissa työskentelevienkin työpaikoilla 85 % oli käytössä Green Care -palveluita. Perhepalveluissa työskentelevistä kaksi kolmasosaa ja ikäihmisten palveluissakin 63 % kertoi Green Care -palveluita käytettävän työpaikoillaan. (Kuvio 11.)

Green Care -palveluiden käyttö

Kuvio 11. Green Care -palveluiden käyttö vastaajien työpaikoilla palvelualoittain.

7.4 Vastaajien tietotaso Green Care maatila-avusteisuudesta

Vastaajien tietotasoa maatila-avusteisuudesta selvitettiin kysymyksillä 11 ja 12. Kysymykseen onko Green Care maatila-avusteisuus sinulle tuttua vastattiin asteikolla 1 – 5, jossa 1 tarkoitti ei ollenkaan tuttua ja 5 erittäin tuttua. Vastausten keskiarvoksi muodostui 2,3, mikä tarkoittaa että suurelle osalle vastaajista maatila-avusteisuus oli vain vähän tuttua. Green Care maatila-avusteisuus ei ollut lainkaan tuttua 16 vastaajalle. Osalle vastaajista maatila-avusteisuus oli jonkin verran tuttua ($n = 12$). 4 vastaajaa koki aiheen hyvin tutuksi ja 4 erittäin tutuksi.

Kysymyksessä 12 vastaajat saivat kuvailla omin sanoin, mitä Green Care maatila-avusteisuudesta tulee heille mieleen. Vastaukset analysoitiin sisällönanalyysilla alkuperäisilmauksia pelkistämällä ja ryhmittelemällä samankaltaisten ilmausten mukaan. Näiden ryhmittelyjen pohjalta muodostettiin kuviossa 12 esitetyt ilmaisut siitä, mitä Green Care maatila-avusteisuus on vastaajien mielestä. Kuviossa laatikoiden koko korreloi vastauksen esiintymistiheyttä; mitä suurempi laatikko, sitä useammin asia esiintyi vastauksissa. Selvästi muita useammin vastauksissa toistuivat ajatukset siitä, että maatila-avusteisuus on työskentelyä maatilalla tai maatilán töihin osallistumista sekä eläinten hoitoa.

Maatilalla työskentelyä ohjatusti, voimavarojen mukaan. (V 22)

Eläinten hoito, ja sen kautta saatava psyykkinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi. (V 20)

Monissa vastauksissa tuotiin esille maatilaympäristön hyödyntäminen asiakkaiden kuntoutuksessa ja toimintakyvyn ylläpidossa. Myös asiakkaan hyvinvoinnin lisääntyminen maatila-avusteisuuden vaikutuksesta sekä erilaiset toiminnan tuomat elämykset ja tunnekokemukset nousivat esiin vastauksissa.

Hyödynnetään eläimiä ja luontoa kuntoutumisessa. Ihmiset saavat onnistumisen kokemuksia luonnossa ja eläinten kanssa toimimisesta. Esim. mielenterveyskuntoutujat voivat kokea eläinavusteisen toiminnan erittäin tärkeänä, eläinten kanssa toimiminen antaa hyvinvointia ja tarpeellisuuden tunnetta. (V 7)

Lähinnä vierailut maatiloilla ja tutustuminen eläimiin ja maatilantöihin. Hyvinvoinnin tuominen sitä kautta asukkaiden elämään ja ns. vanhojen muistelu. Esimerkiksi miten työkoneet ja -välineet ovat muuttuneet ajan saatossa. Mutta kuvienkin katselu maatilalta auttaa nostamaan keskustelua aiheesta. (V 10)

Sillä saadaan hyvinvointia ja virkistystä sekä ylläpidettyä toimintakykyä eri ikäisillä ihmisillä. (V 48)

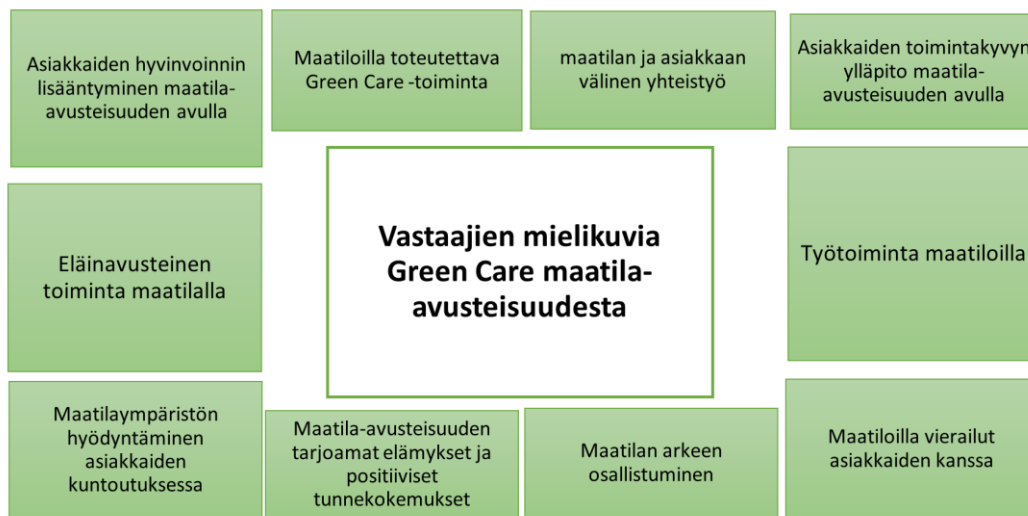
Vastaajien näkemysten mukaan maatila-avusteisuutta oli edellä mainittujen lisäksi maatilavierailut asiakkaiden kanssa sekä tarkemmin määrittelemätön maatilalla toteutettava Green Care -toiminta. Green Care -maatila-avusteisuus miellettiin myös maatilalan arkeen osallistumisena ja muutamassa vastauksessa oli huomioitu asiakkaan ja maatilalan välisen yhteistyön näkökulma.

Normiarki maatalossa. Ilo asukkaan silmissä, kun saa hoitaa vasikkaa. Tai antaa hevoselle heiniä. Tai tehdä oikeaa maatalon työtä. Rentouttava vaikutus ja juttua viikoiksi eteenpäin. (V 18)

Yhteistyökumppanuus maatilalan kanssa. (V 28)

Molemminpuolinen hyöty sekä maataloille että asiakaskunnalle. (V 6)

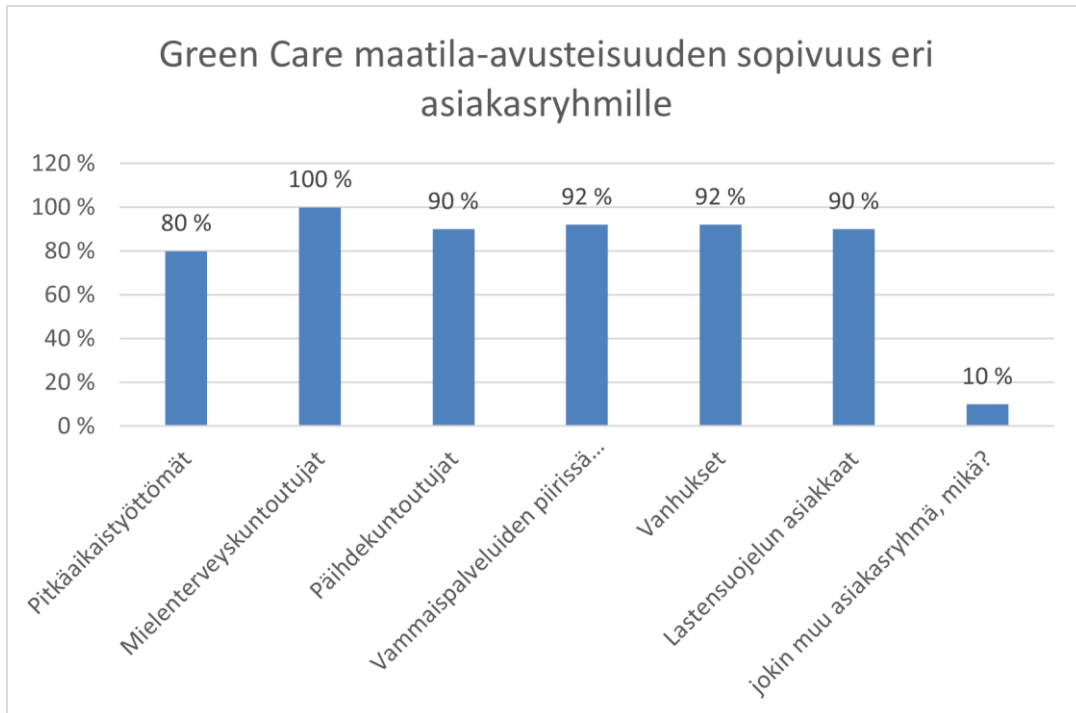
Vastaajista muutama ei osannut sanoa, mitä Green Care maatila-avusteisuus tuo mieleen tai ei ollut koskaan kuullut Green Care maatila-avusteisuudesta.

Kuvio 12. Sisällönanalyysin tulokset vastaajien näkemyksistä Green Care maatala-avusteisuudesta.

7.5 Green Care maatala-avusteisuuden sopivuus ja hyödyllisyys eri asiakasryhmille

Green Care maatala-avusteisuuden koettiin sopivan hyvin eri asiakasryhmien kuntoutukseen ja viriketoimintaan. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että maatala-avusteisuus menetelmänä sopii mielenterveyskuntoutujille. Suurin osa vastaajista koki maatala-avusteisuuden sopivan myös päihdekuntoutujien, vammaispalvelun piirissä olevien asiakkaiden, vanhusten ja lastensuojelun asiakkaiden kuntoutukseen ja viriketoimintaan. Maatala-avusteisuus koettiin vähiten sopivaksi pitkäaikaistyöttömille. Muina asiakasryhminä, joille maatala-avusteisuus koettiin sopivana, mainittiin koulut, päiväkotilapset, vankeinhoito ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret. (Kuvio 13.)

Kuvio 13. Vastaajien näkemykset Green Care maatila-avusteisuuden soveltuvuudesta eri asiakasryhmille.

Kysymykseen koetko, että asiakkaasi voisivat hyötyä Green Care maatila-avusteisuudesta vastattiin asteikolla 1 ei ollenkaan – 5 erittäin paljon. Vastausten keskiarvoksi muodostui 3,8. Näin ollen vastaajat kokivat, että Green Care maatila-avusteisuus voisi hyödyttää heidän asiakkaitaan melko paljon. Vain kahdeksan vastaajaa koki, että heidän asiakkaansa voisivat hyötyä Green Care maatila-avusteisuudesta vähän tai ei lainkaan.

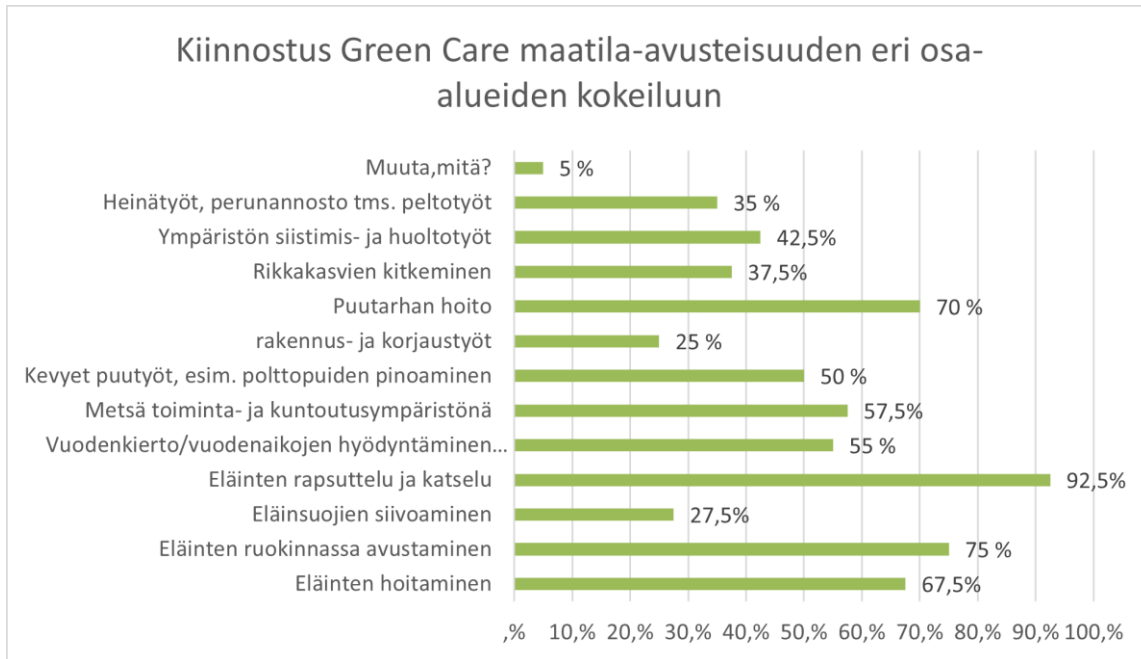
7.6 Kiinnostus Green Care -menetelmien käyttöön asiakastyössä

Kiinnostusta Green Care -menetelmien hyödyntämiseen omassa työssä kartoitettiin asteikolla 1 ei lainkaan kiinnostusta – 5 erittäin paljon kiinnostusta. Kaikki vastaajat (n = 50) olivat kiinnostuneita hyödyntämään Green Care -menetelmiä omassa työssään. Jonkun verran kiinnostuneita oli 15 vastaajaa. 30 vastaajalla oli paljon tai erittäin paljon kiinnostusta hyödyntää Green Care -menetelmiä työssään. Myös loput olivat vähän kiinnostuneita Green Care -menetelmien hyödyntämisestä työssään eikä yksikään vastannut että ei ole lainkaan kiinnostusta.

Green Care maatila-avusteisuutta asiakkaidensa kanssa toimiessaan olisi kiinnostunut hyödyntämään 78 % vastaajista. 22 % vastasi, että eivät ole kiinnostuneita asiasta. Kaikki, jotka vastasivat, että maatila-avusteisuuden hyödyntämiseen asiakastyössä ei ole

kiinnostusta, kertoivat myös syyn, miksi ei ole. Vastauksista esiin nousevia asioita olivat asiakkaiden huonokuntoisuus, kokemus, että toiminta ei sovi vastaajan työnkuvaan, kokemukset, että maatala-avusteisuus on suunnattu enemmän ryhmille kuin yksittäisille asiakkaille sekä kokemukset, että maatala-avusteisuus sopii vain asiakkaille, jotka pystyvät lähtemään kotoa tai hoivayksiköstä maatilaympäristöön. Muita esiin nousseita asioita olivat vastuu ja turvallisuus sekä sopivan ympäristön puute.

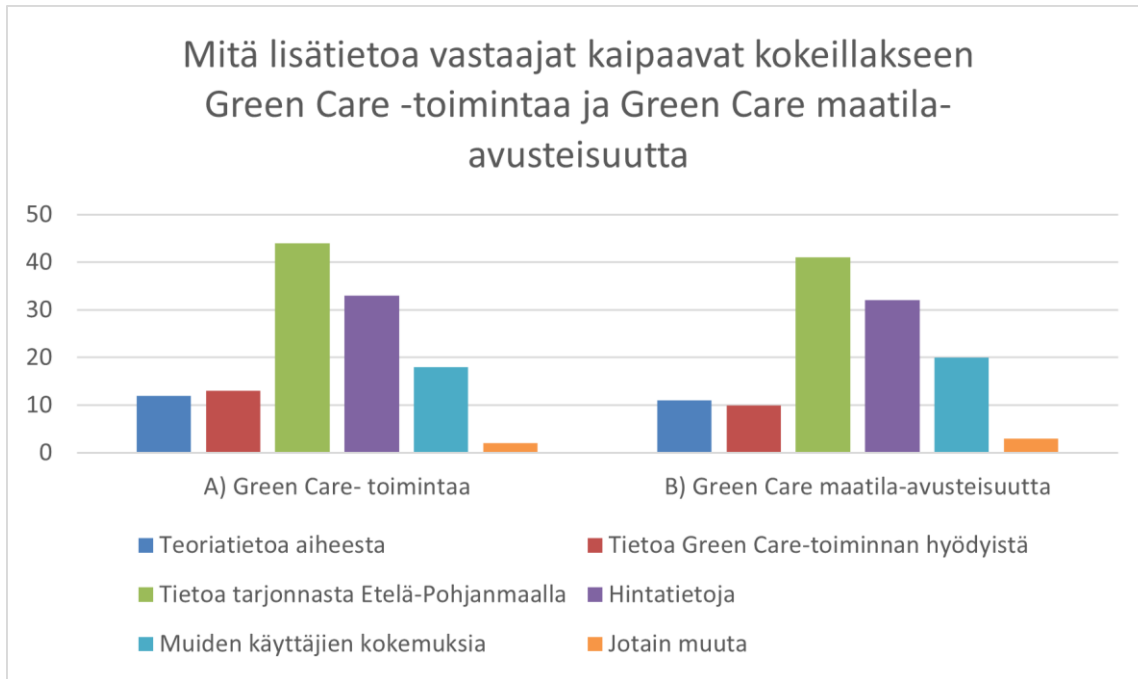
Vastaajat, jotka olivat kiinnostuneet maatala-avusteisuuden hyödyntämisestä asiakastyössä, saivat vastata monivalintakysymykseen, jolla kartoitettiin, millaisia maatala-avusteisuuden osa-alueita vastaajat olisivat kiinnostuneita kokeilemaan. Tähän kysymykseen vastasi 40 henkilöä ja vastausten prosenttiosuudet on laskettu tästä lukumäärästä. Vaihtoehtoina oli 12 eri osa- aluetta ja kiinnostus kokeilla jakautui näiden kaikkien kesken. Eniten kiinnostusta herätti eläinten rapsuttelu ja katselu 92,5 % osuudella. Eläinten ruokinnassa avustaminen ja puutarhan hoito olivat seuraavaksi kiinnostavimmat osa-alueet. Lähes 68 % vastasi olevansa kiinnostuneita kokeilemaan eläinten hoitamista. Noin puolet vastaajista oli kiinnostuneita kokeilemaan kevyitä puutöitä sekä hyödyntämään metsää ja vuodenkiertoa/vuodenaikoja toiminnassa. Ympäristön siistimis- ja huoltotöitä oli kiinnostunut kokeilemaan 42,5 % vastaajista ja hieman alle 40 % koki rikkakasvien kitkemisen ja heinätyöt, perunannoston ja muut vastaavat peltotyöt kiinnostaviksi. Vähiten kiinnostusta herättivät rakennus- ja korjaustyöt (25 %) sekä eläinsuojien siivoaminen (27,5 %). Muuta, mitä? -kohdassa mainittiin ikkunoiden pesu ja omavaraistuutarhan perustaminen. (Kuvio 14.)

Kuvio 14. Green Care maatila-avusteisuuden osa-alueita, joita vastaajat olisivat kiinnostuneita kokeilemaan.

7.7 Vastaajien kaipaama lisätieto aiheesta

Kyselyssä kartoitettiin myös, millaista lisätietoa vastaajat kaipaisivat, jotta lähtisivät kokeilemaan Green Care -menetelmiä ja Green Care maatila-avusteisuutta. Lisätietojen tarve on lähes yhtäläinen molempien vaihtoehtojen kohdalla. Selvä enemmistö, yli 80 % vastaajista, kaipaasi tietoa palveluiden tarjonnasta Etelä-Pohjanmaalla. Hieman yli 60 % halusi saada lisää tietoa hinnoista. Hieman alle puolet vastaajista kaipasi tietoa muiden käyttäjien kokemuksista liittyen Green Care -palveluihin ja Green Care maatila-avusteisuuteen. Teoriatietoa aiheesta sekä tietoa Green Care -toiminnan hyödyistä kaipasi noin neljännes vastaajista. Muutama vastaaja valitsi vaihtoehdon jotain muuta. Vastausta oli mahdollista tarkentaa omin sanoin ja tässä vastaajat toivat esiin toiveen hankkeesta, jonka avulla toimintaa lähdettäisiin viemään eteen päin sekä ilmaisivat kaipaavansa tietoa käytännön toteutuksesta, kuten kulkemisesta mautiloille. (Kuvio 15.)

Kuvio 15. Vastaajien kaipaama lisätieto aiheesta, jotta he lähtisivät kokeilemaan A) Green Care -toimintaa ja B) Green Care maatila-avusteisuutta.

7.8 Green Care maatila-avusteisuuden kehittämisen tärkeys ja kiinnostus kumppanuusmallia kohtaan

Kyselyssä selvitettiin vastaajien näkemystä Green Care maatila-avusteisuuden kehittämisen tärkeydestä Etelä-Pohjanmaan alueella. Kysymykseen vastattiin asteikolla 1 ei lainkaan tärkeää – 5 erittäin tärkeää. Green Care maatila-avusteisuuden kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla oli vastaajien mielestä tärkeää. Vastaajista 39 koki Green Care maatila-avusteisuuden kehittämisen alueella hyvin tärkeäksi (n = 20) tai erittäin tärkeäksi (n = 19). Jonkin verran tärkeäksi asian koki kahdeksan vastaajaa ja vähän tärkeäksi kolme vastaajaa.

Kyselyn yhteydessä vastaajille tiedotettiin maakunnassa käynnissä olevasta Green Care -hoivahankkeesta ja siinä kehitettävästä kumppanuusmallista. Kyselyn lopussa kartoitettiin vastaajien kiinnostusta kumppanuusmallia kohtaan ja halutessaan vastaajat saivat jättää yhteystietonsa lisätietojen saamiseksi aiheesta. Kaksi kolmasosaa vastaajista ilmoitti olevansa kiinnostuneita kumppanuusmallista. Ne, jotka eivät olleet kiinnostuneita kumppanuusmallista, kertoivat syiksi liian huonokuntoiset asiakkaat, ajan tai energian puutteen sekä kokemukset, ettei aihe sovi työnkuvaan tai ole mahdollista nykyisessä työtehtävässä. Vastauksissa tuotiin myös esille, että kiinnostusta voisi olla myöhemmin kun aiheesta on saatu lisää tietoa.

7.9 Yhteenveto

Yli puolet vastaajista oli iältään 35–55 -vuotiaita. Tätä nuorempia tai iäkkäämpiä oli molempia alle 20 % vastaajista. Eniten vastauksia tuli vammaispalveluissa ja ikäihmisten palveluissa työskenteleviltä. Vastauksia saatiin kuitenkin kaikilta kyselyssä mukana olleilta palvelusektoreilta. Lähes kaikilla vastaajilla oli jokin korkeakoulututkinto ja 38 % vastaajista ilmoitti ammatikseen joko sairaanhoitaja tai sosionomi. Kaikki eivät kertoneet ammattiaan. Noin 70 % vastaajista työskenteli johtotehtävissä, vastaavana ohjaajana/hoitajana tai osastonhoitajana. Aikuissosiaalityössä ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa työskentelevistä suurin osa vastasi olevansa työntekijöitä, kun muilla palvelualoilla suurin osa työskenteli johtotai vastaavan hoitajan/ohjaajan tehtävissä. Enemmistö vastaajista työskenteli julkisella sektorilla. Eniten vastauksia tuli Seinäjoen seutukunnan alueelta, vähiten puolestaan Kuusiokuntien seutukunnasta.

Melkein puolet vastaajista tunsi termin Green Care hyvin tai erittäin hyvin ja suurin osa koki termin vähintään jonkin verran tutuksi. Aikuissosiaalityössä ja mielenterveys- ja päihdepalveluissa työskentelevät kokivat Green Care -toiminnan vähemmän tutuksi kuin ikäihmisten palveluissa, vammaispalveluissa tai perhepalveluissa työskentelevät. Vastaajat mielsivät Green Caren toiminnaksi, jolla parannetaan tai ylläpidetään asiakkaiden toimintakykyä, hyvinvointia ja mielenvirkeyttä sekä kuntoutetaan asiakkaita luonto-, eläin- tai maatala-avusteisia menetelmiä hyödyntämällä. Vastauksista nousi esille myös osallisuuden ja toiminnallisuuden käsitteet.

Lähes 70 % ilmoitti työpaikoillaan käytettävän Green Care -menetelmiä asiakkaiden kanssa toimittaessa. Eniten olivat käytössä eläinavusteiset ja luontoavusteiset menetelmät, kuten kaverikoirien vierailut sekä luonnossa liikkuminen ja luontoretket. Maatala-avusteisia menetelmiä, esimerkiksi maatilavierailuja, oli käytössä verrattain vähän, 14 %:lla vastaajista. Green Care -menetelmiä käytettiin kaikilla tutkimuksessa mukana olleilla asiakasryhmillä. Aikuissosiaalityössä menetelmät olivat huomattavasti vähemmän käytössä kuin muilla palvelusektoreilla.

Green Care -maatala-avusteisuus oli vastaajille vieraampi käsite. Yli puolet koki sen vähän tai ei lainkaan tutuksi ja vain pieni osa tunsi käsitteen hyvin. Maatala-avusteisuus toi vastaajien mieleen erityisesti työtoiminnan tai eläinten hoitamisen maataloilla sekä asiakkaiden kuntoutumisen ja toimintakyvyn ja hyvinvoinnin parantamisen tai ylläpidon maatilaympäristöä

hyödyntäen. Vastaajat kokivat Green Care maatila-avusteisuuden sopivan hyvin eri asiakasryhmien kuntoutukseen ja suurin osa oli sitä mieltä, että se voisi olla hyödyllistä heidän asiakkailleen. Kaikki vastaajat olivat kiinnostuneita hyödyntämään Green Care -menetelmiä työssään ja maatila-avusteisuuttakin 78 %. Eläinten rapsuttelu ja katselu, eläinten ruokinnassa avustaminen ja puutarhanhoito herättivät maatila-avusteisista menetelmistä eniten kiinnostusta. Lähteäkseen kokeilemaan Green Care -toimintaa tai Green Care maatila-avusteisuutta, vastaajat kaipasivat lisätietoja erityisesti palvelujen tarjonnasta Etelä-Pohjanmaalla sekä hintatiedoista. Myös muiden käyttäjien kokemuksista haluttiin saada tietoa. Vastaajat kokivat Green Care maatila-avusteisuuden kehittämisen Etelä-Pohjanmaalla tärkeäksi ja kaksi kolmasosaa oli kiinnostuneita Green Care hoivahankkeessa kehitettävästä kumppanuusmallista. Liian huonokuntoiset asiakkaat, sopimattomuus omaan työkuvaan, toimintaan liittyvä vastuu ja turvallisuustekijät, ajan tai energian puute sekä kokemukset, että toiminta on suunnattu ryhmille ja melko hyväkuntoisille asiakkaille mainittiin syiksi, miksi maatila-avusteisuus tai kumppanuusmalli eivät kiinnostaneet osaa vastaajista.

8 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimus toteutettiin Green Care -hoivahankkeen tarpeisiin ja siten tuloksia on mahdollista hyödyntää Etelä-Pohjanmaan alueen Green Care -palveluita kehitettäessä. Oma kiinnostus aiheeseen teki työskentelystä mielekästä ja mielenkiintoista. Vastaavaa tutkimusta sote-alan henkilöstölle ei ole maakunnassa aikaisemmin tehty, mikä tuo uutuusarvoa työlle. Yrittäjyyden ja maataloussektorin vahva asema maakunnassa luo edellytyksiä Green Care maataloavusteisuuden kehittämiseksi ja tutkimuksen tuottamasta tiedosta voi olla hyötyä toimintaa suunniteltaessa.

8.1 Green Caren ja Green Care maataloavusteisuuden tunnettuus

Green Care määritellään toiminnaksi, jossa luontoavusteisten menetelmien avulla pyritään parantamaan tai ylläpitämään asiakkaiden hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä. Green Carea käsitteenä kuvailtaessa korostuvat myös toiminnan ammatillisuus, vastuullisuus ja tavoitteellisuus. (Soini ym. 2011, 321, 324). Nämä asiat tulivat esiin myös tämän tutkimuksen tuloksista. Green Care -toiminta oli tuttua kaikille vastaajille ainakin jollakin tasolla. Tietotasossa oli vaihtelua jonkin verran eri palvelualojen välillä ja myös palvelualojen sisällä. Tulosten yksityiskohtaisempi tarkastelu osoitti, että vastaajan asemalla ei ollut suoraan vaikutusta siihen, kuinka tutuksi vastaajat aiheen kokivat. Eri ikäryhmien vastausten välillä ei myöskään ollut merkittäviä eroja Green Care -toiminnan tunnettuudessa. Green Care oli yhtä tuttua niin julkisella kuin yksityiselläkin sektorilla työskenteleville. Vastauksista käy ilmi, että sote-alan toimijat kokivat kaiken kaikkiaan Green Care -toiminnan tutuksi. Iso osa vastaajista tunsivat toimintaa hyvin, mutta osa koki, että heillä oli aiheesta melko vähän tietoa. Tiedon laatu vaihteli hyvin paljon vastaajien välillä. Osa osasi kuvailla Green Care -menetelmiä hyvinkin tarkasti, osa suppeammin muutamalla sanalla ja osa ei lainkaan. Vastausten tarkkuuteen voi vaikuttaa moni tekijä, kuten vastaustilanteen olosuhteet, vastaajan ilmaisutaidot tai mielenkiinto aiheita kohtaan.

Pylkkäsen ja Skytän (2016, 6–7) mukaan Green Care maataloavusteisuus on maatilalla tai maaseutu ympäristössä tapahtuvaa kuntouttavaa tai toimintakykyä parantavaa tai ylläpitävää toimintaa, jossa hyödynnetään erilaisia luonnon elementtejä sekä maatalon yhteisöllisyyttä ja toiminnallisuutta. He toteavat toiminnan olevan yhteistyötä asiakkaiden, maatalousyrittäjien ja sote-alan toimijoiden välillä. Samat asiat esiintyivät tämän tutkimuksen tuloksissa ja useimmilla vastaajilla olikin jonkinlainen käsitys siitä, mitä maataloavusteisuus tarkoittaa, vaikka he kokivat

että aihe ei ole lainkaan tuttu. Tässäkin vastausten taso vaihteli vastaajien välillä. Vain muutama oli vastannut, ettei osaa sanoa. Lähes kaikki, joille maatala-avusteisuus oli hyvin tai erittäin tuttua, tunsivat myös termin Green Care hyvin tai erittäin hyvin.

Erilaiset Green Care -menetelmät sopivat monipuolisesti erilaisten asiakasryhmien kuntoutukseen ja virkistystoimintaan (Vehmasto 2018, 5–6). On todettu, että Green Care -menetelmien hyvinvointivaikutukset syntyvät monen eri tekijän vaikutuksesta (Kahilaniemi & Löf 2018, 9). Tämä edesauttaa menetelmien soveltuvuutta eri asiakasryhmille riippumatta heidän fyysisestä, psyykkisestä tai sosiaalisesta taustastaan. Tutkimuksen tulosten mukaan Green Care -menetelmiä hyödynnettiin kaikkien eri asiakasryhmien kanssa eikä tämän tutkimuksen tulokset siten poikkea aiemmasta tiedosta. Tulosten mukaan Green Care -palveluiden käytössä oli kuitenkin vaihtelua ja aikuissosiaalityössä Green Care -palveluita käytettiin huomattavasti vähemmän verrattuna muihin palvelualoihin. Tutkimuksessa ei selvinnyt syytä, miksi näin on.

Green Care -menetelmien hyödyntämiseen asiakastyössä on monia vaihtoehtoja. Asiakkaiden kanssa voidaan vierailla Green Care -palveluita tarjoavissa kohteissa tai erilaisissa luontoympäristöissä. Green Care -menetelmät voidaan myös tuoda asiakkaan lähelle, mistä esimerkkeinä ovat hoivayksikön pihapiirissä sijaitsevat puutarhat marjapensaineen tai kasvimaineen sekä hoivayksiköissä vierailevat eläimet. (Salovuori 2020, 17–18, 29, 45, 56.) Kyselyyn vastanneiden työpaikoilla hyödynnettiin Green Care -menetelmiä asiakkaiden kuntoutuksessa ja viriketoiminnassa monin eri tavoin. Tulokset viittaavat siihen, että Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoilla on tietoa erilaisista Green Care -menetelmistä. Tutuimpia olivat yleisimmät tai tunnetuimmat Green Care -menetelmät kuten kaverikoirat, puutarhatoiminta ja luonto-avusteisuus yleisesti. Tuloksien perusteella voidaan todeta, että Green Care -menetelmistä vieraampia olivat erilaisten elementtien tuominen hoito- ja kuntoutusyksiköiden sisälle esimerkiksi kuvien, keskustelun ja muistelemisen merkeissä. Tällaiset vähemmän fyysistä aktiivisuutta vaativat toiminnot soveltuisivat myös huonompikuntoisille asiakkaille. Green Care -menetelmät eivät olleet käytössä kaikkien vastaajien työpaikoilla. Tutkimuksessa ei selvitetty, miksi menetelmiä ei ollut käytössä. Tämä tieto olisi voinut olla tärkeä tulevaisuudessa alueen Green Care -palveluiden kehittämistä suunniteltaessa.

Vastauksissa Green Care -menetelmiksi oli mainittu asioita kuten ulkoilu, liikkuminen luonnossa, erilaiset aktiviteetit ja pelit luontoympäristössä sekä ympäristön viihtyisyyteen

panostaminen. Tutkimuksessa ei selvinnyt, onko toiminnassa mietitty asiakaslähtöisiä tavoitteita tai onko toiminnan ohjaajalla Green Careen liittyvää koulutusta. Kaikilla vastaajilla oli sosiaali- ja terveysalan koulutus. Tulosten perusteella voidaan ajatella, että iso osa yksiköiden Green Care -toiminnasta on tällä hetkellä enemmän virkistystoimintaa kuin suunnitelmallista ja tavoitteellista kuntoutusta.

Green Care -menetelmien hyödyntäminen asiakastyössä kiinnosti vastaajia. Kiinnostusta menetelmien käyttöön oli enemmän niillä vastaajilla, joiden työpaikoilla Green Care -menetelmät olivat jo käytössä. Maatila-avusteisuuden hyödyntäminen kiinnosti hieman pienempää osaa vastaajista kuin Green Care -menetelmien hyödyntäminen yleisesti. Tulos ei ole yllättävä kun otetaan huomioon seikat, että maatila-avusteisuus oli vieraampaa ja sitä käytettiin tällä hetkellä huomattavasti vähemmän kuin muita menetelmiä. Pylkkänen (2018, 15) toteaa yhdeksi maatila-avusteisuuden yleistymistä jarruttavaksi tekijäksi juuri tiedon puutteen aiheesta. Tässäkin tutkimuksessa tulokset viittaavat siihen, että Green Care maatila-avusteisuudesta ei tiedetä sote-alan toimijoiden keskuudessa tarpeeksi. Jos maatila-avusteisuus nähdään ainoastaan maatilalla tapahtuvana aktiivisena toimintana, voidaan helposti ajatella, ettei se sovi huonompikuntoisille asiakasryhmille.

Tutkimuksissa ja kirjallisuudessa on todettu maatila-avusteisuuden soveltuvan hyvin monien eri asiakasryhmien kuntoutukseen. Novak ym. (2015) esittävät maatila-avusteisuuden vaikuttaneen myönteisesti dementiaa sairastavien ihmisten fyysiseen aktiivisuuteen, ulkoilun määrään ja ruokahaluun. Dementiaa sairastavat ovat useimmiten iäkkäämpiä henkilöitä ja Green Care maatila-avusteisuuden positiivisia vaikutuksia ikäihmisten hyvinvointiin ja toimintakykyyn on todennettu myös muun muassa erilaisten maatilapäivätoiminta kokeiluiden yhteydessä. Tutkimuksia ja käytännönkokemuksia on useista muistakin asiakasryhmistä. Esimerkiksi Leck ym. (2015) ovat todenneet maatila-avusteisuudella olevan positiivisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia tutkimuksessaan, jonka kohderyhmänä oli oppimishäiriöistä, riippuvuuksista ja mielenterveyshäiriöistä kärsiviä aikuisia sekä koulunkäyntivaikeuksista kärsiviä nuoria. Tämän tutkimuksen tulosten mukaan sote-alan toimijat kokevat maatila-avusteisuuden sopivan kaikkien tutkimuksessa mukana olleiden asiakasryhmien kuntoutukseen ja useimmat olivat sitä mieltä, että heidän asiakkaansa voisivat hyötyä Green Care maatila-avusteisuudesta. Tulokset mukailevat aiempien tutkimusten tuloksia maatila-avusteisuuden soveltuvuudesta monipuolisesti eri asiakasryhmien kuntoutukseen.

Ne, jotka kokivat, että heidän asiakkaansa eivät hyötyisi Green Care maatila-avusteisuudesta tai hyötyisivät vain vähän, eivät myöskään tunteneet käsitteitä Green Care tai Green Care maatila-avusteisuus kovin hyvin. Heistä puolet vastasi, ettei Green Care -menetelmiä käytetty heidän työpaikoillaan. Vastaajien tiedon ja kokemusten puute aiheesta nousee tässäkin yhteydessä esille ja saattaa vaikuttaa heidän kokemukseensa maatila-avusteisuuden vähäisistä hyödyistä.

Tulosten perusteella voidaan todeta, että Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuus on melko vähäistä Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoiden keskuudessa. Tietotaso ei riipu vastaajien ammatista, työtehtävästä tai työpaikasta eikä tuloksia voida yleistää koskemaan muita kuin tutkimukseen osallistuneita. Tulokset antavat sen käsityksen, että tietotaso aiheesta riippuu paljon vastaajan henkilökohtaisesta kiinnostuksesta, kokemuksista ja suhteesta aiheeseen. Se, mistä vastaajat olivat saaneet tietonsa, ei käynyt ilmi tässä tutkimuksessa.

8.2 Tulosten hyödynnettävyys

Yksi tämän opinnäytetyön tavoitteista oli tuottaa tietoa, jota voidaan hyödyntää Green Care maatila-avusteisuuden tunnettuuden lisäämiseksi Etelä-Pohjanmaan sote-alan toimijoiden keskuudessa. Tällä hetkellä maatila-avusteisuutta ei tunneta kovin hyvin ja se miellettiin enemmän aktiiviseksi, fyysistä toimintakykyä edellyttäväksi toiminnaksi. Sote-alan toimijoille olisi tärkeää viedä tietoa, että maatila-avusteisuus voi olla muutakin. Tulosten mukaan lisätietoja kaivataan erityisesti maatila-avusteisuuden tarjonnasta Etelä-Pohjanmaalla sekä hintatiedoista. Myös muiden käyttäjien kokemuksia haluttiin kuulla. Tulosten pohjalta on noussut erilaisia toimenpide-ehdotuksia, mitä voisi työstää Green Care hoivahankkeen tai tulevaisuudessa jonkin toisen hankkeen toimesta.

Toimenpide-ehdotukset:

- Maatila-avusteisuus pähkinäkuoressa – Opaslehtinen jaettavaksi sote-alan yksiköihin.
- Asiakasryhmäkohtaisen materiaalin koostaminen. Materiaali voisi sisältää konkreettisia esimerkkejä, mitä maatila-avusteisuus voisi olla tietyn asiakasryhmän kohdalla, muiden käyttäjien kokemuksia havainnollistamaan toimintaa jne.

- Opas, johon kootaan kaikki maatala-avusteisten palveluiden tarjoajat Etelä-Pohjanmaalla sekä tietoa palveluiden piiriin hakeutumisesta ja hintatiedoista.
- Webinaari tai luento maatala-avusteisuudesta sote-alan toimijoille.
- Avoimien ovien päivän tai vastaavan tutustumismahdollisuuden järjestäminen hankkeessa mukana olleille tiloille.
- Esittelyvideo maatala-avusteisuudesta.
- Maatala-avusteisuuden esittely sote-alan eri yksiköille, esim. vierailu osastotunneilla tai tyky-päivillä.

8.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa keskeisiä asioita ovat validiteetti ja reliabiliteetti. Vilka (2015, 193–194) kuvailee validiteettia tutkimuksessa käytetyn mittarin kykynä mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Pätevän mittarin luominen edellyttää tutkimuksen käsitteiden, kohdejoukon ja muuttujien tarkkaa määrittelyä. Tutkimuksen validiteetti onkin huomioitava jo tutkimuksen suunnittelussa. Mittaria suunniteltaessa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, saadaanko sen avulla vastaus kaikkiin tutkimusongelmiin. Vilkan (2015, 193) mukaan mittausvirheet vääristävät tulosta. Tällaiseksi virheeksi katsotaan esimerkiksi tutkittavan ja tutkijan toisistaan poikkeava tapa ymmärtää mittarin kysymys. Tässä tutkimuksessa mittarina käytettiin kyselylomaketta. Kysymykset oli mietitty siten, että ne vastaisivat tutkimusongelmiin mahdollisimman hyvin. Kyselyä tehtäessä aikataulu ja resurssit olivat kuitenkin rajalliset ja kyselylomakkeen suunnitteluun ja testaamiseen ei käytetty niin paljoa aikaa kuin olisi ollut ihanteellista. Lomakkeessa oli kysymyksiä, joita tutkittavat eivät ymmärtäneet kuten tutkija oli tarkoittanut, mikä vaikutti niistä saatuihin vastauksiin. Nämä kysymykset oli selkeästi esitetty, eikä kyselyä suunniteltaessa tullut mieleen, että niiden tulkinnessa voisi olla haasteita. Nämä kysymykset koskivat tutkittavien taustatietoja eikä niillä ole suurta merkitystä tulosten kannalta. Tutkimuksessa saatiin vastaukset kaikkiin tutkimusongelmiin. Kyselyssä oli mukana kysymyksiä, jotka eivät vastanneet yhteenkään tutkimusongelmaan. Nämä kysymykset koskivat lisätiedon tarvetta aiheesta sekä kiinnostusta kumppanuusmallia kohtaan. Kysymyksiä ei kuitenkaan koettu turhiksi ja niiden vastaukset toivat hyödyllistä tietoa Green Care -hoivahankkeelle.

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten tarkkuutta ja toistettavuutta. Luotettavan tutkimuksen tulokset ovat tutkijasta riippumattomia, kun mittaus toistetaan samalle henkilölle. Tutkimuksen aikana syntyneet satunnaisvirheet voivat heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Tällaiset virheet voivat johtua niin tutkittavasta kuin tutkijastakin. (Vilkkä 2015, 194.) Tässä tutkimuksessa kyselylomake lähetettiin sähköisesti tutkittaville ja vastaukset olisivat oletettavasti samankaltaisia, jos sama kysely lähetettäisiin heille uudelleen lyhyen ajan sisällä. Kysely ei antaisi enää myöhemmin toistettaessa samanlaisia tuloksia, sillä vastaajien tietotaso saattaa ajan kuluessa nousta, kokemus Green Care -palveluiden käytöstä lisääntyä ja vastausolosuhteet muuttua. Vastauksiin on voinut vaikuttaa tutkittavien työpäivän ja työympäristön olosuhteet, kuten kiire, meteli ja keskeytykset. Kysely toteutettiin Etelä-Pohjanmaan alueella eikä olisi sellaisenaan toistettavissa muualla Suomessa.

Kyselytutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös vastausprosentti, joka on nykyään tyypillisesti alle 50 %. Mitä pienempi vastausprosentti on, sitä alhaisempi tutkimuksen edustettavuus on. (Vehkalahti 2019, 44.) Tämän tutkimuksen vastausprosentti 27,6 % vastaa tyypillistä kyselytutkimuksen vastausprosenttia. Eri seutukunnista tulleiden vastausten määrät ovat suoraan verrannollisia seutukuntien kokoon ja niissä sijaitsevien hoito- ja kuntoutusyksiköiden lukumäärään. Huomioitavaa on, että Kuusiokuntien seutukunnan alueelta vastauksia tuli ainoastaan perhepalveluista eikä sen alueen muiden palvelualojen tietotasoa tai kiinnostusta saatu selville. Järviselän seutukunnan alueelta puolestaan ei tullut lainkaan vastauksia perhepalveluissa työskenteleviltä. Kyselyn lähettämisen jälkeen tulleesta palautteesta ja joistakin kyselyn vastauksista voidaan päätellä, että maakunnan seutukuntajako ei ollut kaikille kyselyn vastaanottajille selvä, mistä johtuen osa saattoi jättää vastaamatta kokonaan. Kyselyn lähettämisaikajaksolla juuri kesälomakauden alussa ja seikka, että kaikkien vastaanottajien yhteystiedot eivät olleet ajan tasalla vaikuttavat melko varmasti vastausprosentin alhaisuuteen.

8.4 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen tekemisessä tulee noudattaa tutkimusetiikkaa, joka kulkee mukana kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Tutkimusetiikka tarkoittaa hyvää tieteellistä käytäntöä, joka on kaikille tutkimuksen tekijöille sama. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimuksen teossa tulee noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta niin tutkimustyötä tehdessä kuin tuloksia esittäessä. Tutkimusetiikkaa noudattava tutkimus täyttää tieteelliselle tutkimukselle asetetut

vaatimukset, joita ovat esimerkiksi uuden tiedon tuottaminen, toisten tutkijoiden työn kunnioittaminen ja omaan tutkimukseen soveltuvien tutkimusmetodien käyttö. Tulosten sepittäminen, vääristely tai plagiointi eivät ole hyvän tieteellisen käytännön mukaista toimintaa. (Vilkkä 2015, 41–44.)

Kun tutkimus kohdistuu ihmisiin tai heidän toimintaansa on tutkijan noudatettava ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita. Nämä eettiset periaatteet koskevat tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuutta, tieto- ja yksityisyydensuojaa, tutkimusaineiston avoimuutta sekä tilanteita, joissa tutkittava on alaikäinen tai vajaakykyinen. (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2019, 9.)

Tämän opinnäytetyön teossa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusta varten haettiin tutkimusluvat niiltä kaupungeilta, kunnilta, kuntayhtymiltä ja muilta tahoilta, joille se tarvittiin. Tutkittavat olivat aikuisia ihmisiä ja tutkimukseen osallistuminen oli heille vapaaehtoista. Tutkittaville lähetettiin kyselyn yhteydessä saatekirje, jossa tutkimuksen tarkoitus ja aiheen tärkeys tuotiin esiin. Tutkittaville kerrottiin myös tutkimuksen anonymiteetista. Vastaukset käsiteltiin anonymistisesti ja tulokset raportoitiin niin, ettei niistä voi tunnistaa yksittäisiä vastaajia. Aineisto säilytettiin tutkijan tietokoneella tiedostoissa ja järjestelmässä, jotka olivat suojattu salasanoilla. Tutkimuksen julkaisun jälkeen aineisto hävitettiin.

Tutkimusetiikkaan liittyen haasteita tuotti tutkimusluvat. Tutkimusluvan tarpeellisuudesta oli aluksi epäselvyyttä, mistä johtuen tutkimusluvat haettiin ja myönnettiin vasta kyselyn lähettämisen jälkeen. Myös tutkimusmenetelmän valinta osoittautui tutkimuksen edetessä haastavaksi eikä eroa määrällisen ja laadullisen tutkimuksen välillä ollut helppoa nähdä.

LÄHTEET

- Aalto, A., Matilainen, A. & Suomela, M. 2014. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015 – 2020. [Verkkajulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, raportteja ja selvityksiä 93. [Viitattu 21.2.2021]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/84679/B93.pdf?sequence=1>
- Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2019. [Verkkajulkaisu]. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. [Viitattu 14.11.2021]. Saatavana: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 24.1.2018. Viikon kysymys: Miten mikro- ja pk-yritys määritellään? [Verkkosivu]. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto EK. [Viitattu 30.9.2021]. Saatavana: <https://ek.fi/ajankohtaista/blogit/viikon-kysymys-miten-mikro-ja-pk-yritys-maaritellaan/>
- Etelä-Pohjanmaan liitto. 2021a. Kunnat. [Verkkosivu]. [Viitattu 25.4.2021]. Saatavana: <https://epliitto.fi/etela-pohjanmaa/kunnat/>
- Etelä-Pohjanmaan liitto. 2021b. Yritystoiminta. [Verkkosivu]. [Viitattu 19.7.2021]. Saatavana: <https://epliitto.fi/tilastot/tilannekuva-ja-tilastot/tyomarkkinat/yritystoiminta/>
- Etelä-Pohjanmaan maaseudun kehittämisstrategia 2014 – 2020. 26.9.2012. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 30.8.2021]. Saatavana: <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/56035/Epo+Maaseudun+kehitt%C3%A4misstrategia+2014-2020/9563a2c3-742c-467a-b410-11f8eb65569a>
- Green Care -hoiva. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: ProAgria Etelä-Pohjanmaa. [Viitattu 30.9.2021]. Saatavana: <https://www.proagria.fi/greencarehoiva>
- Helakorpi, S. 1999. Opinnäytetyö ja tutkimustoiminta ammattikorkeakoulussa. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. 22. painos. Helsinki: Tammi.
- Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta. Ei päiväystä. [Verkkajulkaisu]. Hyvinvointia maatilalta -hanke (2016 – 2018). [Viitattu 19.6.2021]. Saatavana: https://hyvinvointiamaatilalta.files.wordpress.com/2018/03/ikaantyvien_hyvinvointia_tukeva_maatilapaivatoiminta.pdf?fbclid=IwAR1vV7HobcAbT7hDE6yLmpkQIDi9P9BTAGzvOSyLYIQXlnsLKIGSbjRJMqk
- Kahilaniemi E. & Löf L. 2018. Green Care -menetelmäopas. Tampere: Voimatassu Ky.

- Leck, C, Upton, D. & Evans, N. 2015. Growing Well-beings: The positive experience of care farms. [Verkkolehtiartikkeli]. British Journal of Health Psychology 20, 745 – 762. [Viitattu 22.9.2021]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Lipponen, M. 3.10.2019. Luonto- tai eläinavusteisen palvelun asema julkisen sektorin palvelutarjonnassa. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Green care Finland Ry – HyvinVoi-hankkeen julkaisuja. [Viitattu 4.2.2021]. Saatavana: <https://www.gcfinland.fi/kehittaminen/maaseudun-hyvinvointiyrityksien-koordinaatiohanke/hyvinvoi-blogit/maija-lipponen--luonto--tai-elainavusteisen-palvelun-asema-julkisen-sektorin-palvelutarjonnassa/>
- Luontohoiva ja luontovoima. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Green Care Finland ry. [Viitattu 15.3.2021]. Saatavana: <https://www.gcfinland.fi/green-care-/luontohoiva---luontovoima/>
- Matilainen, A., Aalto, A., Jyllilä, S., Haanpää, P., Matikainen, L. & Aho, M. 2018. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian 2015-2020 päivitys. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, raportteja ja selvityksiä 139. [Viitattu 3.8.2021]. Saatavana: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158243/B139.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Moilanen H. 2016. Hoivafarmilla kuntoutujat pääsevät lypsämään. Maatilan Pellervo 11, 84 – 87.
- Niemi, J. & Väre, M. 2019. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 36/2019 – Suomen maa- ja elintarviketalous 2019. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 28.1.2021]. Saatavana: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/544348/luke-luobio_36_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Novak, S., Molema, C., Baan, C., Oosting, S., Vaandrager, L., Hop, P. & De Brui, S. 2015. Decentralisation of long-term care in the Netherlands: the case of day care at green care farms for people with dementia. [Verkkolehtiartikkeli]. Ageing and society 35 (4), 704 – 724. [Viitattu 20.6.2021]. Saatavana Ebsco Academic Search Elite -tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Osallisuutta luonnosta! Green Care -toiminta kehitysvammaatyössä. Ei päiväystä. [Verkkojulkaisu]. Centria ammattikorkeakoulu: Kehitysvammaiset osallisina Green Care -palveluiden kehittämisessä osaksi päivä- ja työtoimintaa -hanke. [Viitattu 28.9.2021]. Saatavana: https://issuu.com/centriatki/docs/osallisuutta_luonnosta
- Pakkanen I. 2021. Maaseutuhoivasta uusi ammatti. Maatilan Pellervo 3, 44 – 47.
- Palvelut. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Green Care Finland ry. [Viitattu 20.9.2021]. Saatavana: <https://www.gcfinland.fi/palveluntuottajat/palvelut/>

- Pylkkänen, P. & Skyttä, T. (toim.), 2016. [Verkkojulkaisu]. Tienviittoja hoivamaatila-toimintaan. Mikkelin ammattikorkeakoulu. HoivaFarmi-hanke. [Viitattu 3.11.2021]. Saatavana: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-588-584-5>
- Pylkkänen, P. 2018. Hoivamaatilatoiminta vaihtoehtona: Green Care -päivät 2016 Rantasalmella. [Verkkojulkaisu]. Kehittämiskertomuksia Green Care -koordinaation liepeiltä. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotaloudentutkimus 33/2018. [Viitattu 19.6.2021]. Saatavana: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Salovuori, T. 2020. Luonto kuntoutumisen tukena. [Verkkokirja]. Sininauhaliitto. 2. uudistettu painos. [Viitattu 17.4.2021]. Saatavana: https://storage.googleapis.com/sininauhaliitto-production/2020/04/84308ec5-salovuori_tuomo_luonto_kuntoutumisen_tukena_2020_verkkoversio.pdf
- Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveennummi, A. 2011. Green care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. [Verkkolehtiartikkeli]. Yhteiskuntapolitiikka 76 (3), 320–322. [Viitattu 22.9.2021]. Saatavana: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 19.4.2018. Maa- ja puutarhatalouden työvoima 2016. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 30.8.2021]. Saatavana: https://stat.luke.fi/maa-ja-puutarhatalouden-ty%C3%B6voima-2016_fi-0
- Suomen virallinen tilasto (SVT) 4.5.2021. Maatalous- ja puutarhayritysten rakenne 2020. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. [Viitattu 30.8.2021]. Saatavana: <https://stat.luke.fi/maatalous-ja-puutarhayritysten-rakenne>
- Tilastotietokanta. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Maatalous- ja puutarhayritysten lukumäärä tuotantosuunnittain maakunnittain. Luonnonvarakeskus. [Viitattu 10.11.2021]. Saatavana: https://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous_02%20Rakenne_02%20Maatalous-%20ja%20puutarhayritysten%20rakenne/05_Maatalous_ja_puutarhayrit_lkm_tuot_maaku_nta.px/table/tableViewLayout2/
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. Uudistettu laitos.
- Tuoreita eväitä Etelä-Pohjanmaalle 2018. Etelä-Pohjanmaa maakuntaohjelma 2018 – 2021. [Verkkojulkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. [Viitattu 19.6.2021]. Saatavana: https://epliitto.fi/wp-content/uploads/2020/11/A_58_Etela-Pohjanmaan_makuntaohjelma_2018-2021_web.pdf
- Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. [Verkkojulkaisu]. Helsingin yliopisto. [Viitattu 14.11.2021]. Saatavana: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf>

- Vehmasto, E. (toim.) 2014. Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. [Verkkojulkaisu]. Jokioinen: MTT. [Viitattu 3.8.2021]. Saatavana: <http://www.mtt.fi/mttkasvu/pdf/mttkasvu20.pdf>
- Vehmasto, E. 2018. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman palvelut. [Verkkojulkaisu]. Kehittämiskertomuksia Green Care –koordinaation liepeiltä. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotaloudentutkimus 33/2018. [Viitattu 19.6.2021]. Saatavana: https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy. 4., uudistettu painos.
- Yhdistyksen eettiset ohjeet. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Seinäjoki: Green Care Finland ry. [Viitattu 2.4.2021]. Saatavana: <https://www.gcfinland.fi/yhdistys/yhdistyksen-eettiset-ohjeet/>
- Yliaho M. 2018. Kosolan tilalla tuotetaan maitoa ja kuntoutetaan. Käytännön maamies. 67 (11), 36–39.
- Yliaho M. 2019. Metsän suojassa hoivaa ja voimaa. Käytännön maamies. 68 (12), 64–68.
- Yli-Viikari, A. & Smeds, P. (toim.) 2019. Green Care: Maatilatoimijan työkalupakki. [Verkkojulkaisu]. Luonnostaan nouseva Pohjanmaa – Livskraft från den Österbottniska naturen -hanke. [Viitattu 30.10.2021]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-692-6>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Saatekirje

Liite 1. Kyselylomake**Green Care- toiminnan ja maatila-avusteisuuden tunnettuus
Etelä-Pohjanmaalla**

 Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Taustatiedot**1. Ikä? ***

- ☐ Alle 25
- ☐ 25-34
- ☐ 35-44
- ☐ 45-55
- ☐ Yli 55

2. Missä työskentelet? *

Aikuissosiaalityö

- ☐ Kuntouttava työtoiminta
- ☐ Sosiaalinen kuntoutus
- ☐ Muu, mikä?

Mielenterveys- ja päihdepalvelut

- ☐ Mielenterveyskuntoutujien asumispalvelut
- ☐ Mielenterveyskuntoutujien avopalvelut
- ☐ Päihdepalvelut
- ☐ Muu, mikä?

Vammaispalvelut

- ☐ Asumispalvelut
- ☐ Päivätoiminta

☐ Muu, mikä?

Ikäihmisten palvelut

☐ Kotihoito

☐ Tehostettu palveluasuminen

☐ Intervallihoito

☐ Muu, mikä?

Perhepalvelut

☐ Lastensuojelun avohuolto

☐ Lastensuojelulaitos

☐ Muu, mikä?

3. Ammatti

4. Työskenteletkö *

- ☐ Johtotehtävissä
- ☐ Vastaavana hoitajana/ohjaajana tai osastonhoitajana
- ☐ Työntekijänä?

5. Onko työpaikkasi *

- ☐ Julkisella sektorilla
- ☐ Yksityisellä sektorilla

6. Missä Etelä-Pohjanmaan seutukunnista työskentelet? *

- ☐ Seinäjoen seutukunta
- ☐ Suupohjan seutukunta
- ☐ Järviseudun seutukunta
- ☐ Kuusiokuntien seutukunta

7. Onko termi Green Care sinulle tuttu sosiaali- ja terveysalan toiminnassa?

*

8. Kuvaile lyhyesti, mitä Green Care- toiminnasta tulee sinulle mieleen?

Green Care on aktiivista ja tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään luonto- ja eläinavusteisten menetelmien avulla parantamaan tai ylläpitämään ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Kirveenummi, 2011, 321.)

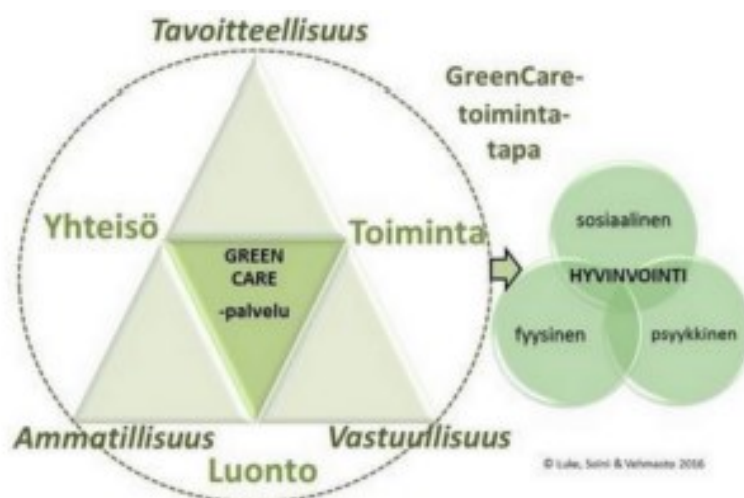
Green Care voi olla ennaltaehkäisevää tai kuntouttavaa toimintaa, jonka hyvinvointivaikutukset syntyvät luontoympäristöstä itsestään, toiminnallisuudesta sekä yhteisöllisyydestä (Aalto, Matilainen & Suomela, 2014, 9). **Green Care- menetelmiä ovat eläin- ja luontoavusteisuuden lisäksi puutarha-avusteisuus sekä maatala-avusteisuus.**

Kuva: Luke, THL ja GCF ry 2018. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatutyökirja. Luonnonvarakeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ja Green Care Finland ry. Verkkojulkaisu.

	LUONTO	ELÄIN	PUUTARHA	MAATILA
LUONTOHOIVAA	 Luontoavusteinen terapia	 Eläinavusteinen terapia	 Puutarhaterapia	 Terapia maatai metsätilaympäristössä
	Luonnon kuntouttava käyttö	Sosiaali-pedagoginen eläintoiminta	Sosiaalinen ja terapeuttinen puutarhatoiminta	Kuntouttava toiminta maatilalla tai metsänhoidossa
LUONTOVOIMAA	Luontoavusteinen pedagogiikka	Eläinavusteinen pedagogiikka	Pedagoginen puutarhatoiminta	Pedagoginen toiminta maatai metsätilalla
	Tavoitteellinen luontoavusteinen toiminta	Tavoitteellinen eläinavusteinen toiminta	Tavoitteellinen puutarhatoiminta	Tavoitteelliset maatai metsätilavierailut
				

© Luke 2017/Joani Hyvärinen/ Elina Vehmanen

Kuva: Mitä on Green Care? Green Care Finland ry.

9. Käytetäänkö työpaikallasi Green Care- menetelmiä asiakkaiden kanssa toimittaessa?

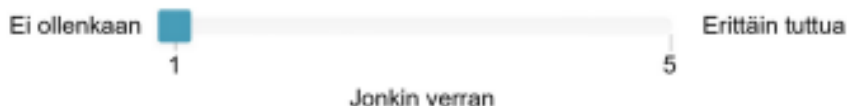
(Voit valita useampia vaihtoehtoja) *

- ☐ Ei ollenkaan
- ☐ Luontoavusteisia menetelmiä, millaisia?
- ☐ Eläinavusteisia menetelmiä, millaisia?
- ☐ Puutarha-avusteisia menetelmiä, millaisia?
- ☐ Maatila-avusteisia menetelmiä, millaisia?

10. Olisiko sinulla kiinnostusta hyödyntää Green Care- menetelmiä työssäsi? *

11. Onko Green Care maatila-avusteisuus sinulle tuttua? *

12. Mitä Green Care maatila-avusteisuus tuo mieleesi? *

Green Care maatila-avusteinen toiminta sopii mainiosti monille eri asiakasryhmille.

Maatilan arki ja päivittäiset rutiinit sekä rauhoittava luontoympäristö ovat elementtejä, joita voidaan hyödyntää asiakkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Maatila-avusteinen toiminta voi olla ennaltaehkäisevää tai kuntouttavaa. (Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta 2018.)

Maatilat ovat monipuolisia kuntoutusympäristöjä tarjoten mahdollisuuden muun muassa puutarhatöihin, eläinten hoitoon ja rakennus- ja korjaustöihin. Maatiloilla on mahdollista järjestää myös erilaisia toiminnallisia hetkiä kuten perunannostoa ja heinätöitä. Toiminnallisuuden lisäksi vuodenaikojen mukaan muuttuva maatilaympäristö tarjoaa hyvät puitteet opetukselle ja elämyksille. (Salovuori 2020, 56.)

Alla olevassa kuvassa on esimerkkejä Green Care maatila-avusteisesta toiminnasta. Kuva: Ikääntyvien hyvinvointia tukeva maatilapäivätoiminta. Hyvinvointia maatilalta -hanke 2016 - 2018.

Toimintaesimerkkejä

ULKONA VOI	SISÄLLÄ VOI
▶ ruokkia eläimiä (leipien pilkkominen ja syöttäminen lampaille, salaatin repiminen kanoille, hedelmien pilkkominen possuille, heinien haku hevosille ja kerppujen teko)	▶ tutustua maatalan ja lähiympäristön historiaan (vanhat esineet, kuvat ja tarinat apuna)
▶ hoitaa eläimiä (harjaus, siittäminen ja aitausten puhtaus)	▶ erotella ja työstää viljoja
▶ tehdä kevyitä korjaus- ja nikkarointitöitä (huonekalujen kunnostus, hyönteishotellin rakentaminen, aidan korjaus ja maalaushommat)	▶ leikata matonkuteita ja kutoa mattoa
▶ hoitaa puutarhaa (kasvien istuttaminen ja hoitaminen, kasvimaan kastelu, pensaiden siivous, sadon kerääminen ja haravointi)	▶ leipoa (ruisleipä tai karjalanpiirakat)
▶ seurata luontoa ja ympäristöä (lintujen tunnistaminen, eläinten seuraaminen ja villiyrttien keruu sekä aistien virittely tunnistamalla hajuja ja makuja)	▶ tehdä oikkeitä, vastoja tai viitoja
	▶ tehdä linnuille talipalloja.

13. Koetko, että Green Care maatala-avusteisuus sopisi seuraavien asiakasryhmien kuntoutukseen tai viriketoimintaan? (valitse mielestäsi sopivat vaihtoedot) *

- ☐ Pitkäaikaistyöttömät
- ☐ Mielenenterveyskuntoutujat
- ☐ Päihdekuntoutujat
- ☐ Vammaispalveluiden piirissä olevat asiakkaan
- ☐ Vanhukset
- ☐ Lastensuojelun asiakkaat
- ☐ jokin muu asiakasryhmä, mikä?

14. Koetko, että asiakkaasi voisivat hyötyä Green Care maatala-

avusteisuudesta ***15. Olisitko kiinnostunut hyödyntämään Green Care maatila-avusteisuutta asiakkaidesi kanssa toimiessasi? ***

☐ Kyllä

☐ En. Miksi et?

16. Jos vastasit edelliseen kysymykseen kyllä, mitä Green Care maatila-avusteisuuden osa-alueita olisit kiinnostunut kokeilemaan asiakkaidesi kanssa?

☐ Eläinten hoitaminen

☐ Eläinten ruokinnassa avustaminen

☐ Eläinsuojien siivoaminen

☐ Eläinten rapauttelu ja katselu

☐ Vuodenkierto/vuodenaikojen hyödyntäminen toiminnassa

☐ Metsä toiminta- ja kuntoutusympäristönä

☐ Kevyet puutyöt, esim. polttopuiden pinoaminen

☐ rakennus- ja korjaustyöt

☐ Puutarhan hoito

☐ Rikkakasvien kitkeminen

☐ Ympäristön siistimis- ja huoltotyöt

☐ Heinätyöt, perunannosto tms. peltotyöt

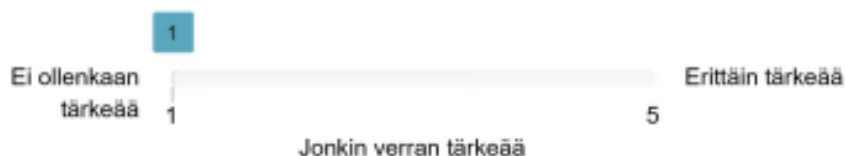
☐ Muuta, mitä?

17. Millaista lisätietoa kaipaisit, jotta lähtisit kokeilemaan *

	Teoriatietoa aiheesta	Tietoa Green Care-toiminnan hyödyistä	Tietoa tarjonnasta Etelä-Pohjanmaalla	Hintatietoja	Muiden käyttäjien kokemuksia	Jotain muuta
A) Green Care- toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
B) Green Care maatala-avusteisuutta	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Jos valitsit edellisessä kohdassa vaihtoehdon Jotain muuta, voit tässä kertoa tarkemmin mitä?

19. Kuinka tärkeää mielestäsi olisi kehittää Green Care maatala-avusteisuutta Etelä-Pohjanmaalla? *

Etelä-Pohjanmaan alueella käynnissä olevassa Green Care -hoiva hankeessa kehitetään kumppanuusmallia, jossa Green Care -hoivapalvelu tuotetaan yhteistyössä maatalan ja sote-palvelua tuottavan yrityksen/toimijan kanssa. Kumppanuusmallissa sote-toimija tuo tilalle asiakkaat ja oman työntekijän, maatala tarjoaa tilat ja toiminnan sisällön sekä tarvittaessa avustaa toiminnan toteuttamisessa. Kumppanuusmallissamaaseutuyrittäjä ja sote-toimija solmivat sopimuksen, jossa sovitaan mm. vastuunjaosta, toiminnan sisällöstä sekä sote-toimijan maaseutuyrittäjälle maksamasta korvauksesta tilan käytöstä.

Green Care -hoiva hanke järjestää sosiaali- ja terveysalan toimijoille webinaarin aiheeseen liittyen syyskuussa viikolla 38.

20. Oletko kiinnostunut kumppanuusmallista? *

☐ Kyllä

☐ En. Miksi et?

21. Jätä yhteystietosi, jos haluat lisätietoa aiheesta tai syksyn webinaarista

Etunimi

Sukunimi

Matkapuhelin

Sähköposti

[Tietosuojaseloste \(SeAMK Webropol\)](#)

Liite 2. Saatekirje

|

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelen Seinäjoen ammattikorkeakoulussa agrologiksi ja teen opinnäytetyönäni tutkimusta Green Care maatila-avusteisen toiminnan tunnettuudesta Etelä-Pohjanmaan alueella.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Green Care -hoiva hanke, jonka tavoitteena on lisätä sosiaali- ja terveysalan palveluiden tuottajien sekä maaseutuyrittäjien yhteistyötä kumppanuusmallin avulla ja siten luoda uusia mahdollisuuksia laadukkaiden Green Care -hoivapalveluiden tuottamiseen. Hankkeen toteuttajina toimivat ProAgria Etelä-Pohjanmaa yhdessä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kanssa.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Etelä-Pohjanmaan alueella sosiaali- ja terveysalalla työskentelevien henkilöiden tietotasoa Green Care -toiminnasta ja Green Care maatila-avusteisesta toiminnasta sekä kiinnostusta näiden käyttöön työssään.

Tutkimus toteutetaan Webropol- kyselynä. Kyselyyn vastaaminen vie 10-15 minuuttia. Vastaukset käsitellään anonyymisti. Vastaukset pyydetään lähettämään 13.6.2021 mennessä.

Vastauksenne on hyvin tärkeä mahdollisimman laajan tilannekartoituksen saamiseksi. Toivoisin myös, että jakaisitte kyselyä eteenpäin organisaationne sisällä muille kuntouttavaa toimintaa toteuttaville tai siitä vastaaville henkilöille.

Yhteistyöstä kiittäen

Nea Niemi